ਵਰਿਆਮ

ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੭

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

https://archive.org/details/namdhari

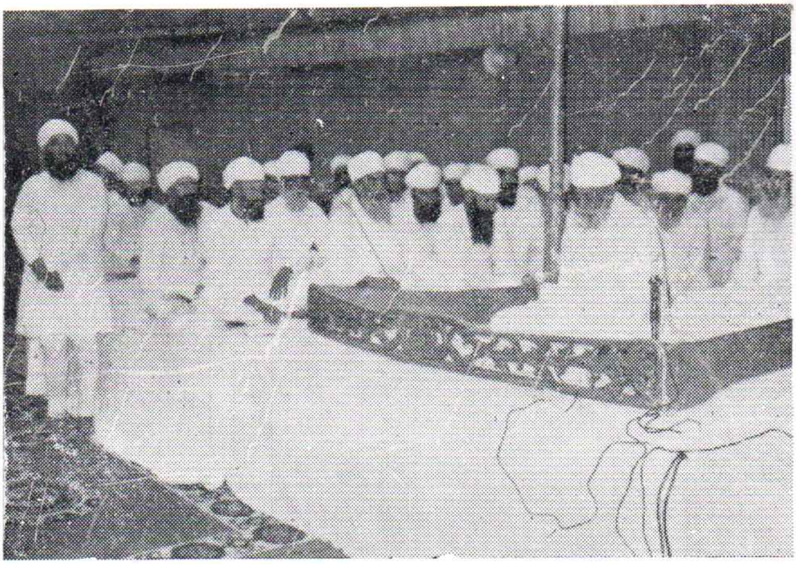

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਨਮਿਤ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

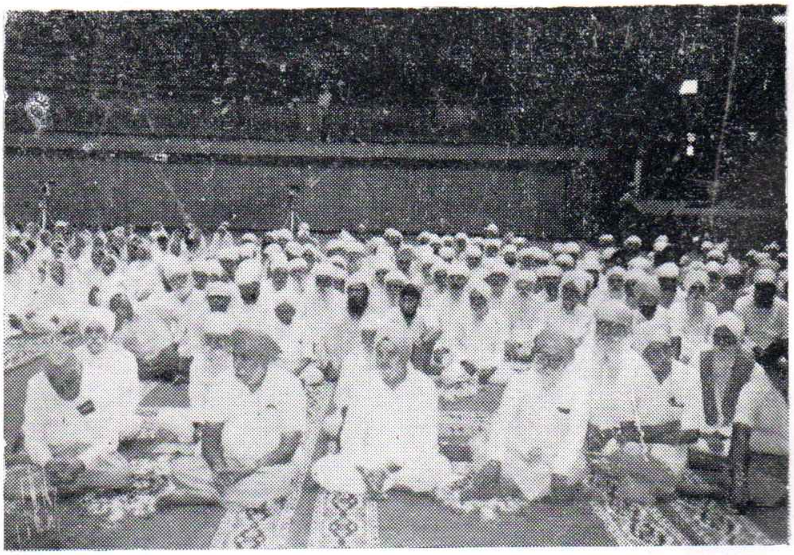

ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਉਪਸਥਿਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

https://archive.org/details/namdhari

'POONAM'

PROUDLY PRODUCES

LIP-SMACKING
EPOCH-MAKING
MOUTH-WATERING

Delightful Delectable Delicious

BISCUITS

ALREADY INTRODUCED:

Glucose, Roshni, Twinkle, Orange
Pineapple, Elaichi Cream Biscuits

Fully geared to release Shortly Salty Quality Biscuits

POONAM BISCUITS PVT. LTD.

E-23 M.I. D. C. Ind. Area
Chikalthana, Aurangabad-431210

Telephone : 8707
Telegram : POONAM

ਐਡੀਟਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਾਲਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼; ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ
ਦਫਤਰ ਵਰਿਆਮ ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਰਿਆਮ
ਸਤੰਬਰ—੧੯੮੭ ਜਿਲਦ ੧੨ ਅੰਕ : ੧੧
ਸੰਪਾਦਕ : ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਅੰਕ

ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਸਤੀ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਰਧਾਂਗਣੀ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਠਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸੇਠ-ਪਤਨੀ ਉਤੇ ਇਕ ਵਖਰਾ ਅੰਕ ਕਿਉਂ ਜਦ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਖਰੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। (ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਅੰਕ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ) ਸਵਾਲ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅੰਕ ਨਿਕਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਗੁਮਨਾਮ ਪਰ ਮਹਾਨ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ। ਜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅੰਕ ਕਢਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਛਾਪਣ ਵਿਚ ਰੋਕ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਥਲਾ ਅੰਕ ਕਢਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਨਵਾਨ ਵੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵੀ। ਬਹੁਤਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਹੋਣਾ ਵੀ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਐਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਚਾ ਸਦਾਚਾਰ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਛੋਹ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਾਫ ਪਾਕ, ਸੇਵਾ ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣਾ ਰਖਦੇ ਹਨ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਵੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਛੇਤੀ ਪਿਛੇ ਵਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਦੀ ਨਿਰਮਾਨ ਪਰ ਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਪਰਸਿਧ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਧਨ ਕੁਬੇਰ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਉਹ ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਆਪ ਵੀ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਇਕ ਐਸੀ ਸੁਭਾਗੀ ਇਸਤਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅੰਤ ਤਕ ਸੁਖ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ। ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਵਡੇ ਪਰਵਾਰ ਚੋਂ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਡੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਂਗ ਪਲੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਭਾਗ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣੀ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਰੀਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜੋ ਜੁੱਰਤ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ :

ਸਾਜਨੋ ਤੂ ਮੀਤ ਮੇਰਾ
ਗ੍ਰਿਹਿ ਤੇਰੈ ਸਭ ਕੇਹ
ਮਾਨੁ ਮਾਂਗਉ ਤਾਨੁ ਮਾਂਗਉ
ਧਨੁ ਲਖਮੀ ਸੁਤ ਦੇਹ

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫)

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕੇਵਲ ਮੰਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਨ ਲਕਸ਼ਮੀ ਸੁਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਤਾਨ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਸੀ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਏਨੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਤੇ ਹੈ।

ਮਾਨ ਤਾਨ ਧਨ ਲਕਸ਼ਮੀ ਪਤੀ ਅਤੇ ਯੋਗ ਪੁਤਰ ਧੀਆਂ ਦੇ ਐਸ਼ਵਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਨਿਰਮਾਣ ਜੀਵਨ ਬੀਤਾਇਆ, ਕਠਨ ਸੇਵਾ ਭਰਪੂਰ। ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਤਰੀਵ ਕ੍ਰਿਤਿਗਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਮਝਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਯੋਹ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਦਾਰਥਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਉਸਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਮਾਨ ਤਾਨ ਪੁਤਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

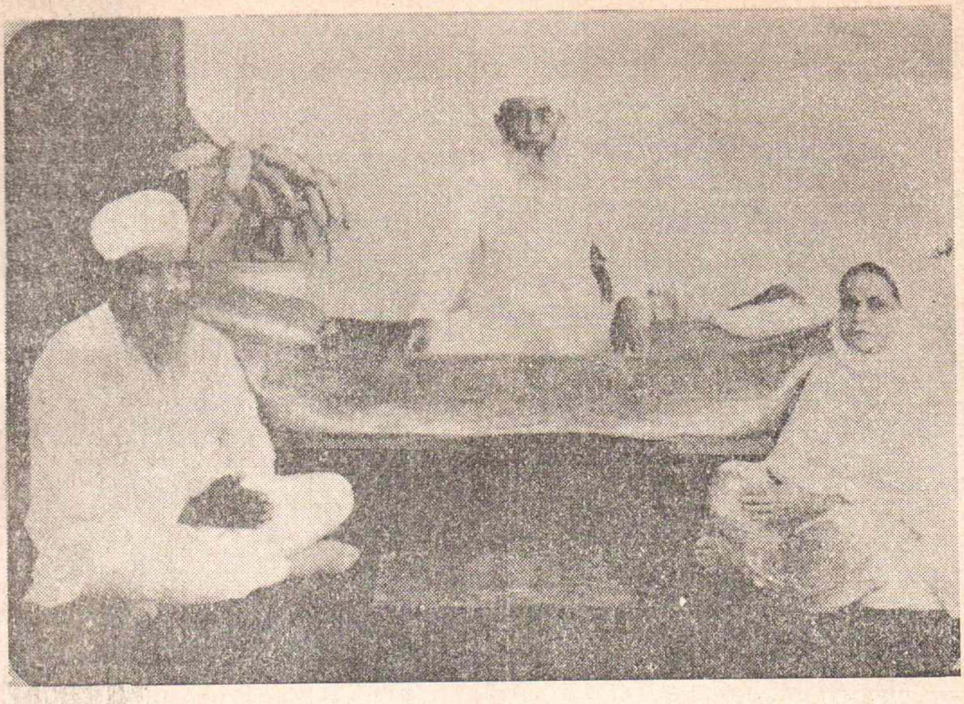

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਛਿਨਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ । ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ । ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੰਗ ਸਾਥ। ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ

ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲਈ ।

ਕਬੀਰ ਖਿੰਥਾ ਜਲਿ ਕੋਇਲਾ ਭਈ
ਖਾਪਰੁ ਫੂਟ ਮਫੂਟ
ਜੋਗੀ ਬਪੁੜਾ ਖੇਲਿਓ
ਆਸਨਿ ਰਹੀ ਬਿਭੂਤਿ

ਅਸਾਂ ਇਸ ਗ੍ਰਿਸਤ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ । ਉਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਗ ਸਮਝਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਚਿਤੇ ਪਹਿਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ । ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਖ ਜਰ ਕੇ ਸੁਖ ਵਰਤਏ ਉਥੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ । ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰਜਵੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਅਤੇ ਅੰਤ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਾਕੀ ਹਨ ਜੋਗੀ ਦੇ ਆਸਨ ਦੀ ਵਿਭੂਤੀ ਵਾਂਗ ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਵਰ੍ਹੀਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਹ ਅੰਕ ਇਸ ਸੇਠ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਲੌ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ । ਸਾਡੀ ਤਸਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਸਮਕਾਲੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜਿਓ [illegible]

ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਝਾਓ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਧਨਵਾਦੀ ਹਾਂ । ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਮੈਟਰ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ । ਸਾਡਾ ਸੇਠ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਲੰਧਰੋਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ । ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੀ ਸੀ । ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਪਾਠਕ ਕਬੂਲ ਕਰਨ । ਭੁਲ ਚੁਕ ਖਿਮਾ ਕਰਨਾ ਸੀ । ਅੰਤ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਧਨਵਾਦ ।

—ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ

ਸ.ਸ: ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ : ਪੰਨਾ ੧੬-੧੭ ਤੇ ਕੋਸ਼-ਸ਼ਬਦ ਹੇਠ ਛੱਪੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ. ਸ. ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਲਿਖਤ "ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼" ਵਿਚੋਂ ਧਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਖੇਦ ਹੈ ਕਿ ਥਾਂ ਸਿਰ ਇਹ ਗਲ ਛੱਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਮੁਖ ਪੰਨਾ

ਮੁਖ ਪੰਨੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਸਕੈਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਰ-ਟਿਸਟ [illegible] ਜੀ ਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

https://archive.org/details/namdhari

ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰ੍ਹੀਣੇ ਤੇ :

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਅਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਆਮੀ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਕਸੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ।...

ਅੱਜ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਬੱਚੇ ਉਸਨੂੰ ਬੜਾ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਬੱਚੇ ਹਨ ਜੁ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਮੋਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਪਰ ਏਦੂੰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਦਿ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਰਚੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਹੈ :

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ
ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ।
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸਿ ਹੈ
ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ।

... ...

ਸਭਨਾ ਮਰਣਾ ਆਇਆ ਵੇਛੋੜਾ ਸਭਨਾਹ।
ਪੁਛਹੁ ਜਾਇ ਸਿਆਣਿਆ ਆਗੈ ਮਿਲਣੁ ਕਿਨਾਹ।

... ...

ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹਸਣਾ ਸਉਣਾ ਵਿਸਰਿ ਗਇਆ ਹੈ ਮਰਣਾ।
ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਖੁਆਰੀ ਕੀਨੀ
ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ।
ਪ੍ਰਾਣੀ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੁ !
ਅਪਨੀ ਪਤਿ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਜਾਵਹੁ।

ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਪਤ ਸੇਤੀ ਅਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੈਂ ਅਗੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਥੋੜਾ ਬਾਹਲਾ ਉਦਮ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਘਰੋ ਘਰੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ (ਨਰੂਲਾ-ਬੈਂਕੌਕ) ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਪੈਣ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਮਿਲਣੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ ? ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਸਹੀ ਫੇਰ ਹਰ ਇਕ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ
ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ
ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ
ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ...

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੌਣ ਹੈ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤੁਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਕੀ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ? ਜਾਂ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ? ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ :

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ ਗੁਰਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ
ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹ ਹਰੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡਾ ਮੀਤ ਸਖਾਈ, ਬਚਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ :

ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਸੁੰਦਰ ਮੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ !

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ ਹੈ ।... ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ । ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਕੀ ਸੀ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ (ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ) ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆਕੇ ਰਹੇ । ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ, ਓਹਨਾਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਣਾ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ, (ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਾ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਸਾਧੂ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਸਾਧੂ ਉਹੀ ਹੈ ਜੁ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਸਤਾ ਰਖੇ ।...

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਬਚਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ । ਬਚਨ ਪੂਰੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੋਵੇ ।

ਅਉਖਧ ਆਏ ਰਾਸਿ ਵਿਚਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ।

ਜਦੋਂ ਵਿਚ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਖਧੀਆਂ ਰਾਸ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਨਾੜਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਜੋ ਖੂਨ ਖੁਣੋਂ ਖਲੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਣਗੀਆਂ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਖੂਨ ਆਉਂਦਾ ਜਾਏਗਾ ਇਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਣਗੀਆਂ । ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਬੀਬੀ ਸੇਠਣੀਏ, ਬੀਬੀ ਸੇਠਣੀਏ ਬਾਹਰ ਆ । ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਸੂਰਨੀ ਸੀ । ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਸਨ । ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਲਗਾ, "ਬੀਬੀ ਸੇਠਣੀਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਬੱਚੇ ਲਗੇ ਫਿਰਨਗੇ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਬੱਚੇ ਹੋ ਗਏ । ਸੰਤ ਕੁਛ ਵੀ ਆਖਣ, ਪਰ ਤੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ।...ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੱਸੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਹਵਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ।...ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੇਠ ਜੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਲੜਕਾ) ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਪੁਛਣਾ ਪੁਆਣੀ, ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਕਹਿਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਅਰਜ ਨਾਲ ਪੁਛਕੇ ਦੱਸਾਂਗਾ । ਉਹਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਤਾਂ ਦੱਸੀ ਹੀ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਾਣ ਬਿਨਾ ਸਾਥੋਂ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਉਹਦੀ ਵੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ :

ਉਦਮ ਕਰਿ ਹਰਿ ਜਾਪਣਾ ਵਡਭਾਗੀ ਧਨ ਖਾਟ
ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਸਿਮਰਣਾ ਮਲ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਕਾਟ ।

+

ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ

ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਖ

—ਡਾ: ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ

ਗੀਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਫਿਰ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗਰੰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਈ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਤਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ, ਇਸ ਗਰੰਥ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਚਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚਲੇ ਕੁਲ ਮਤ ਮਤਾਂਤਰਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੀਤਾਕਾਰ ਵਾਂਗ—ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਦੇ ਬਾਣੀ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਤਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੀਤਾ ਦੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਏਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਾਉਣਾ ਸੀ। ਮੱਧਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਮਕ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪੜਾਅ ਸੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਨੇਕ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ; ਤੇ ਉਸ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਸਗੁਣ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਸੀ—ਜੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋ ਕੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲ ਕੇ ਆਖਦਾ ਕਿ "ਉਹ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਂ—ਤੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਆਪਣਾ—ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੀ ਵਿਰਾਟ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹੀ ਅਤੀ ਸੂਖਮ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਮੀਤ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹਾਂ, ਮਾਤਾ, ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਭ੍ਰਾਤਾ ਹਾਂ, ਸਵਾਮੀ ਹਾਂ ਤੇ ਸੇਵਕ ਹਾਂ।" ਧਾਰਮਕ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਗੀਤਾਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਦੇਣ—ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਏਸੇ ਦੇਣ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਦੇ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਦੇ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਮੀਤ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਨ ਜਨ ਦਾ ਮੀਤ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਹਰੀ ਨਿਰਗੁਣ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਵੀ। ਅਰੂਪ ਵੀ ਅਤੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਵੀ। ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਆਪੇ ਆਪ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ—'ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਨਾਲ।

ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਨਾ ਤਿਸੁ ਕਾਲੁ ਨ ਕਰਮਾ ॥
ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ ਅਜੋਨੀ ਸੰਭਉ ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਉ ਨਾ ਭਰਮਾ ॥
ਸਾਚੇ ਸਚਿਆਰ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੁ ॥
ਨਾ ਤਿਸੁ ਰੂਪ ਵਰਨੁ ਨਹੀ ਰੇਖਿਆ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਰਹਾਓ ॥
ਨਾ ਤਿਸੁ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪ ਨਾ ਤਿਸੁ ਕਾਮੁ ਨਾ ਨਾਰੀ ॥
ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ ਅਪਰ ਪਰੰਪਰੁ ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥
ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਲੁਕਾਇਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਬਾਈ ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਮੁਕਤੇ ਗੁਰਮਤੀ ਨਿਰਭੈ ਤਾੜੀ ਲਾਈ ॥
(ਸੋਰਠ ਮਹਲਾ ੧, ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਪੰਨਾ ੫੯੭)

ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਦਸਿਆ ਹੈ:

ਪੁੜੁ ਧਰਤੀ ਪੁੜੁ ਪਾਣੀ ਆਸਣੁ ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਚਉਬਾਰਾ ॥
ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਮੁਖਿ ਤੇਰੇ ਟਕਸਾਲਾ ॥
ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ ॥
ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਭਰਿ ਪੁਰਿ ਲੀਣਾ ਆਪੇ ਸਰਬ ਸਮਾਣਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ਕਿਨੇਹਾ ॥
ਇਕਤੁ ਰੂਪ ਫਿਰਹਿ ਪਰਛੰਨਾ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ ॥
ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜ ਸੇਤਜ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਜੰਤਾ ॥
ਏਕੁ ਪੁਰਬੁ ਮੈ ਤੇਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤੂ ਸਭਨਾ ਮਾਹਿ ਰਵੰਤਾ ॥
ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਬਹੁਤੇ ਮੈ ਏਕੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਮੈ ਮੂਰਖ ਕਿਛੁ ਦੀਜੈ ॥
ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ ਸੁਣਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਬਾ ਡੁਬਦਾ ਪਥਰੁ ਲੀਜੈ ॥
(ਸੋਰਠ ਮਹਲਾ ੧, ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਪੰਨਾ ੫੯੬)

ਆਪੇ ਖਾਣੀ ਆਪੇ ਬਾਣੀ ਆਪੇ ਖੰਡ ਵਰਭੰਡ ਕਰੇ ॥

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਆਪਿ ਸਮੁੰਦੁ ਆਪਿ ਹੈ ਸਾਗਰੁ ਆਪੇ ਹੀ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਧਰੇ ॥
ਆਪਿ ਲਹਾਇ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸ ਨੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰੇ ਹਰੇ ॥
ਆਪੇ ਭਉਜਲੁ ਆਪਿ ਬੋਹਿਥਾ ਆਪੇ ਖੇਵਟੁ ਆਪਿ ਤਰੇ ॥
ਆਪੇ ਕਰੇ ਕਰਾਏ ਕਰਤਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਤੁਝੈ ਸਰੇ ॥
(ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩, ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੫੫੨)

ਹਰੀ ਜਿਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ—ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰਮੁਖਿ, ਸਾਧ, ਸੰਤ (ਇਹ ਸਭੇ ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹਨ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਏਕਸ ਬਿਨੁ ਮੈਂ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ ॥
ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਅਨਾਥੁ ਅਜੋਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਏਕੋ ਜਾਨਿਆ ॥
ਸੁਭਰ ਭਰੇ ਨਾਹੀ ਚਿਤੁ ਡੋਲੈ ਮਨ ਹੀ ਤੇ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਅਕਥਉ ਕਥੀਐ ਕਹਉ ਕਹਾਵੈ ਸੋਈ ॥
ਨਾਨਕ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਹਮਾਰੇ ਅਵਰੁ ਨਾ ਜਾਨਿਆ ਕੋਈ।
(ਸਾਰੰਗ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਹਲਾ ੧ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੨੩੩)

ਸਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਦਿਆਂ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਆਪਿ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ॥
ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਬਲਭਦੁ ਗੁਰਪਗ ਲਗਿ ਧਿਆਵੈ।
(ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੪ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੬੫)

ਜਿਹੜਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਆਪ ਹਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਭਗਵਾਨ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਆਪ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ ਧਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ—ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਹ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਬਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ 'ਸੰਦੀਪਨ' ਰਿਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ।

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚਹੁੰ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ—

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਹੋਈ ॥
ਪੂਰਾ ਜਨੁ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ ਕੋਈ ॥
ਅਖੁਟੁ ਨਾਮ ਧਨੁ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਹੋਈ ॥
ਐਥੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਦਰਿ ਸੋਭਾ ਹੋਈ।
ਏ ਮਨ ਮੇਰੇ ਭਰਮੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪੀਜੈ ॥
(ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੬੧)

ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਉਹੋ ਹੀ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਤ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ 'ਜਨੁ' ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਇਹ ਕਾਰ ਕਮਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਐਥੇ—ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ—ਸੁਖੁ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਿਆਂ ਸੋਭਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੁਲੇਖਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—

ਏ ਮਨ ਮੇਰੇ ਭਰਮੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪੀਜੈ ॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬੋਹਿਥ (ਜਹਾਜ਼) ਕਿਹਾ ਹੈ—ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਦੱਸੀ ਹੈ—

ਸਗਲ ਪਦਾਰਥ ਤਿਸੁ ਮਿਲੇ ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਡਿਠਾ ਜਾਇ ॥
ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਜਿਨ ਮਨੁ ਲਗਾ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਮਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਸਮਰਥੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਗੁਰ ਡੁਬਦਾ ਲਏ ਤਰਾਇ ॥
ਕਿਤੁ ਮੁਖਿ ਗੁਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ॥
ਸੇ ਮਥੇ ਨਿਹਚਲ ਰਹੇ ਜਿਨ ਗੁਰਿ ਧਾਰਿਆ ਹਥੁ ॥
ਗੁਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਪੀਆਲਿਆ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਪਥੁ ॥
ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਸੇਵਿਆ ਭੈ ਭੰਜਨੁ ਦਖ ਲਥੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗਭੀਰੁ ਹੈ ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਅਘ ਖੰਡੁ ॥
ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਆਪਣਾ ਜਮਦੂਤ ਨਾ ਲਾਗੈ ਡੰਡੁ ॥
ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਤੁਲਿ ਨ ਲਗਈ ਖੋਜਿ ਡਿਠਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡੁ ॥
ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ ਮਨ ਮਹਿ ਮੰਡੁ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੫ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੪੯)

ਏਥੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਗੁਰ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਡੁਬਦਾ ਲਏ ਤਰਾਇ ॥
ਕਿਤੁ ਮੁਖਿ ਗੁਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ॥

ਤਾਂ ਇਹ ਉਹੋ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ—ਮੈਂ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹਾਂ। ਏਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ "ਗੁਰ ਪਰਮੇਸਰੁ ਸੇਵਿਆ ਭੈ ਭੰਜਨੁ ਦੁਖ ਲਥੁ।" ਫਿਰ ਕਹਿੰਦ ਹਨ—

ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਤੁਲਿ ਨ ਲਗਈ ਖੋਜਿ ਡਿਠਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡੁ ॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਤੁਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਸੇ ਮਥੇ ਨਿਹਚਲ ਰਹੇ ਜਿਨ ਗੁਰਿ ਧਾਰਿਆ ਹਥੁ ॥

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੱਥ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਨਿਰਗੁਣ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹਰੀ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਣ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ-ਹਰੀ ਦੇ ਤੁਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ—

ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥
ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ ॥
ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ ॥
ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ ॥
ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ
ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਇ ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ ॥

—ਜਪੁ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੪)

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਅਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਅਖਰ ਹੈ ਜੇਤਾ ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਲੇਪਾ ॥

(ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੨੬੧)

ਗੁਰੂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ—ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ—ਰਚਨਾ ਉਸ ਦੇ ਤੁਲ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਪੂਜੀਐ ਮਨਿ ਤਨਿ ਲਾਇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਜੀਅ ਕਾ ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਕਮਾਵਣੇ ਸਚਾ ਏਹੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਬਿਨੁ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਰਤਿਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਛਾਰੁ ॥
ਮੇਰੇ ਸਾਜਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ ॥
ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਘਾਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰੁ ਸਮਰਥੁ ਅਪਾਰੁ ਗੁਰੁ ਵਡਭਾਗੀ ਦਰਸਨੁ ਹੋਇ।
ਗੁਰੁ ਅਗੋਚਰ ਨਿਰਮਲਾ ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਗੁਰੁ ਕਰਤਾ ਗੁਰੁ ਕਰਣਹਾਰੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੀ ਸੋਇ ॥
ਗੁਰੁ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਕੀਤਾ ਲੋੜੇ ਸੁ ਹੋਇ ॥
ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਗੁਰੁ ਪਾਰਜਾਤੁ ਗੁਰੁ ਮਨਸਾ ਪੂਰਣਹਾਰੁ ॥
ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ ਉਧਰੈ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਗੁਰੁ ਸਮਰਥੁ ਗੁਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਗੁਰੁ ਊਚਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ ॥
ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਅਗਮ ਹੈ ਕਿਆ ਕਥੇ ਕਥਨਹਾਰੁ ॥
ਜਿਤੜੇ ਫਲ ਮਨਿ ਬਾਛੀਅਹਿ ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥
ਪੂਰਬ ਲਿਖੇ ਪਾਵਣੇ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਦੇ ਰਾਸਿ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣੀ ਆਇਆਂ ਬਾਹੁੜਿ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਕਦੇ ਨ ਵਿਸਰਉ ਏਹੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੇਰਾ ਸਾਸੁ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੫ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਪੰਨਾ ੫੨)

ਰਿਵੀਊ

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ

ਲੇਖਕ—**ਅਸ਼ੋਕ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ**

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—**ਲੋਕ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਜਲੰਧਰ।**

ਅਸ਼ੋਕ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ "ਮਜ਼ਾਕ" (ਨਾਟਕ), "ਪ੍ਰੀਤ ਚਿਣਗਾਂ" (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), "ਪੂਰਨ ਯੋਗੀ" (ਅਨੁਵਾਦ) ਅਤੇ "ਮਹਾਂ ਪੰਡਿਤ ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਯਾਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਟੋਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾ ਕਰਵਾਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਠੋਸ ਤੇ ਮੋਕਲੇ ਧਰਾਤਲ ਉਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁਣਸ਼ੀ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਕਾਲ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅਗੋਂ ਭਵਿਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਣਸ਼ੀ ਜੀ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨੇ ਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਹਨ। ਮੁਣਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਾ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਗਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

"ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ" ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਅਸ਼ੋਕ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਮੁਣਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਤੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਮੁਣਸ਼ੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਆਗੂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਔਰਤ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

—ਮਹਿੰਦਰ ਭੱਟੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧ੳ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

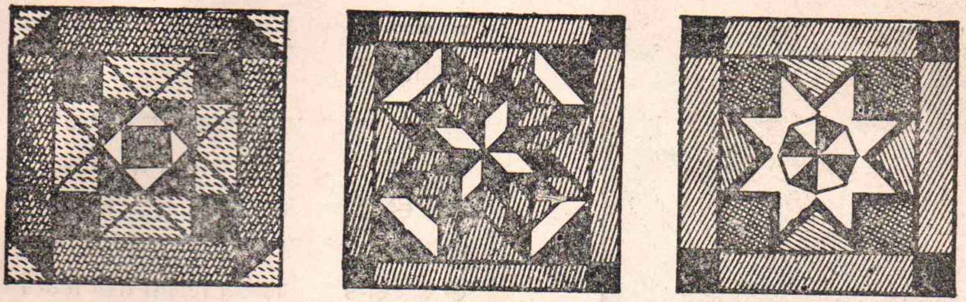

ਟੈਂਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਵਧੀਆ, ਦਿਲਕਸ਼ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਡੀਜ਼ਾਈਨਾਂ ਤੇ ਗਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਪਕੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ
ਟੁਕੜੀਦਾਰ ਪਰਿੰਟ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ, ਕਨਾਤਾਂ, ਲਕੜੀ ਤੇ ਸਟੀਲ ਦੇ
ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ ਪਧਾਰੋ ਜਾਂ ਲਿਖੋ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼

੨/੨੦੬੮, ਚਾਹ ਅੰਦਾਰਾ, ਜੁਬਲੀ ਸਿਨਮਾ ਦੇ ਪਿਛੇ,
ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ, ਦਿਲੀ-੧੧੦੦੦੬

Manufacturers & Suppliers of :

**TUKRIDAR PRINTED SHAMIANAS & KANATS
FOR ALL KINDS, IN ATTRACTIVE AND GUARANTEED FAST COLOURS
WOODEN & STEEL FURNITURE
& PADESTALFAN ETC.**

PLEASE CONTACT

Phones : Office : 2528411
" : 2510345
Resi. : 213054

Namdhari Agencies

2/2068 CHAH ANDARA, (Behind Jubilee Cinema)
CHANDNI CHOWK, DELHI-110006.

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੇਠਣੀ

—ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਲਾ ਮੂਸਾ ਵਿਚ ਵੈਸਾਖੀ ੧੯੮੨ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ (੧੫-੪-੧੯੨੫) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਇਨਸਾਫ" ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਸਨ। ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਫ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਵੈਸਾਖੀ ੧੯੯੬ ਬਿ: ਨੂੰ ਬੰਕੌਕ (ਸਿਆਮ) ਵਿਖੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

ਦੇਸ਼ ਵੰਡਾਰੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੰਮਤ ੨੦੦੫ (ਸੰਨ ੧੯੪੮) ਵਿਚ ਸਿਆਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਪ੍ਰੀਤਮ" ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ੧ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੯੪੯ ਵਿਚ ਦਿਲੀ [illegible] ਜੀ

ਦਿਲੀ ਸ੍ਰ. ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ੨੪ ਆਰਾਮਬਾਗ ਲੇਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲੀ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰ: ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਸ ਹਕੀਮ ਪਾਸ ਲਿਜਾਓ।

ਹਕੀਮ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਚੰਦ੍ਰ ਕਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਐਸੀ ਹੋਈ ਜੁ ਵੈਦ ਨੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸੰਤਾਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਨ ੧੯੪੯ ਦੀ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਏਹ ਮੰਨਕੇ ਕੀਤੀ ਏਹ ਘਰ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਦੇ ਏਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਖਾਂ ਸਜਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਤਨਾਂ ਹੀ ਚਿਰ ਏਹ ਉਸ ਵੈਰਾਗ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭੀ ਰਹੀ। ਓਹ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਬੇ-ਚੈਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਏਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਮਿਲੀ "ਦਰਸਨ ਪਿਆਸ ਲੋਚਨ ਤਾਰ ਲਾਗੀ ਬਿਸਰੀ ਤਿਆਸ ਬਿਡਾਨੀ" ਖਿਹਾਲੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤ ਦਸ਼ਾ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ ੫੦੦ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਏ ਜਾਣ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਗਈ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਓਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ।

ਮਾਘ ੨੦੦੭ (ਜਨਵਰੀ ੧੯੫੦) ਵਿਚ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮਾਤਾ ਦਿਆਲ ਕੌਰ, ਸਪੁਤ੍ਰ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਸੇਠ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਦੋ ਭੈਣਾ ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਸੁਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਹੀਂ ਆਈ? ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ [illegible]

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਪੁਤਰ ਸੇਠ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲੈਗਜ਼ਿੰਕਟਨ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਸੀ । ਸੁਣਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੁਸੈਹਰੇ ਤੇ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ੧੦੧ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ ਕਰਾਏ ਅਤੇ ਮੇਲਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ । ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਓਥੇ ਸੋਧ ਰਖ ਲਈ ।

ਸੇਠ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਤ ਨਗਰ ਕਰੋਲਬਾਗ ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦੋਂ ਭੀ ਦਿਲੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ, ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਜੋੜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦੀ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਏਹ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ [illegible] ਅਤੇ ਠੰਢਾ ਕਰਦੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ੨੦੦੭ ਦੇ ਭਾਦਰੋਂ ਮਹੀਨੇ (੩੦ ਅਗਸਤ ੧੯੫੦) ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ । ਇਸ ਅਣਹੋਂਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਬਦਲਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਸ ਅਵਸਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਬੇਰੋਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤਗਯਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਭਾਵੇਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਏਹ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਏਹ ਸੇਠ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਣਾ ਸੀ । ਏਨਾ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ [illegible] ਜੀ ਨੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

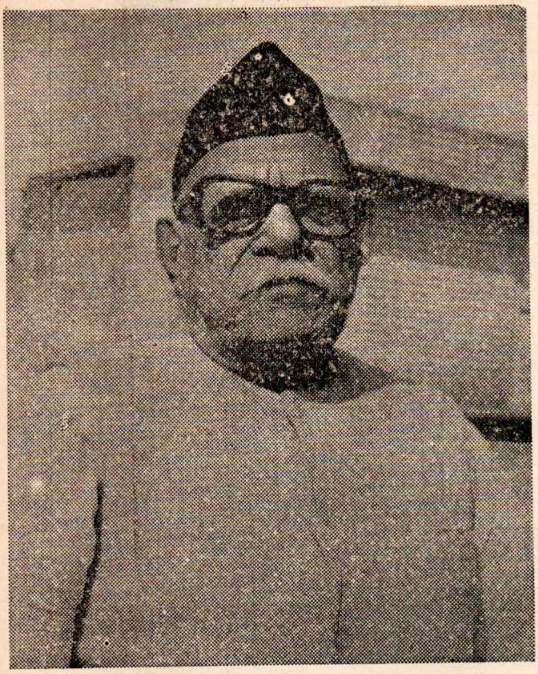

ਹਕੀਮ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਅਗਰਵਾਲ

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਰ ਕਲਾ ਅਗਰਵਾਲ

ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਦੇਣਾ ਮੈਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ।

ਬੀਬੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜਰੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਇਕ ਰਸ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ । ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਕੌਕ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦਿਲੀ ਦਰਸਨ ਦੇਣ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਵਰ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਅਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਨਾਂ ਹੋਵੇ । ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਏਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਰ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੇਠ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਤਾ ।

ਭਾਦਰੋਂ ੨੦੪੨ (੩੧ ਅਗਸਤ ੧੯੮੫) ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੰਟਕੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈਗਜ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਖੇ ਰਾਤੀਂ ਸਾਢੇ ਨੌ ਵਜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਮਾਲਾ ੨ ੧੦ ਵਜੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ [illegible] ਅਤੇ ਫੇਰ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ।

ਅਮਰੀਕਾ ਜੈਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਓਥੋਂ ਦੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਲਕੜੀਆਂ ਦੇ ਬਾਲਣ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਹ ਕਰਤਵਯ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਯ ਬਣਿਆ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਬਚਨ ਪੂਰੀਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਰਤੀ-ਮਾਨ ਹੋਇਆ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ੬ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਕ ਕੰਨਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨਕੇ ਬੀਬੀ ਤੇ ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਕੀਤੇ ਹਨ !

ਇਹ ਕਰਤੱਵਯ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਖ ਲਖਾ-ਇਕ ਹੈ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ

—ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਇਕ ਸੁਭਾਗੀ ਇਸਤਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠਤਾ ਬਣਾਈ ਰਖੀ । ਉਹ ਜਿਸ ਮੌਜ ਤੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਰਹੇ ਉਸੇ ਮੌਜ ਤੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਭੋਗਿਆ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਦਣ ਉਹ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਥੋਂ ਵਿਛੜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਮਿਰਤੂ ਦੇਵ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਰੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਆਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਪਰਮ ਸੁਖਦਾਈ ਕੰਵਲ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੋਇਆਂ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ੩੧ ਅਗਸਤ ੧੯੯੫ ਦੀ ਰਾਤ ਦੇ ੧੦ ਵਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਪਰਵਾਰਕ ਸੁਖ ਦੀ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਉਹ ਅਛੋਪਲੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਏਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗਾ । ਸੁਭਾਅ ਵਲੋਂ ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ । ਪਰ ਇਹ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਉਹਨਾਂ ਚਿਤਵਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

ਸਾਡੀ ਪਰਵਾਰਕ ਖੀਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਤੀ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰੰਡੇਪਾ ਭੋਗਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਣਗੇ । ਪਰ ਏਨਾ ਸਹਿਜ ਭਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਨਵ-ਜੀਵਨ ਲਈ ਵਿਦਾ ਲੈ ਜਾਣਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਓਦੋਂ ਦਿਨ ਦੇ ੮-੩੦ ਸਨ ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਸੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ੧੯੯੫ ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨ ਰਾਜ-ਯੋਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਕਾ, ਘਰ, ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਵਾਭਿਮਾਨਨੀ ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੁਹ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਸੀ । ਮਾਤਾ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਮਨ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਜਨ-ਸੰਪਰਕ ਉਹਦੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਉਹਨਾ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਨਮਰਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ । ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਉਮਰ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ੧੯੩੯ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ ਲਏ ਪਰ ਤਦ ਤੋਂ ਪਰਵਾਰਕ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਜੀਅ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਝ, ਉਦਮ ਅਤੇ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ।

ਜੇ ਸਾਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੇ ਫੋਰਹਾਟ (ਬੈਂਕੋਕ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਰਕਿਟ) ਵਿਚ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਭਰਾ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਛੁਟੀਆਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ । ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਖੁਭੇ । ਭੈਣ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦਿਤਾ ਪਰ ਇਸ ਜੀਵਣਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਂਗਲਾਂ ਪੁਆ ਦਿਤੀਆਂ । ਪਰਯਤਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਨ ਪਰ ਨਾਮਣਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਆਇਆ।

ਇਕ ਦੋ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਿਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਜੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੱਖੀ ਵਾਲੇ ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਭਾਗ ਸਨ।

ਜੰਗ ਲੱਗੀ ਤੋਂ 'ਫੌਰਹਾਟ' ਛਡ ਕੇ ਜਦ ਸਾਡਾ ਪਰਵਾਰ 'ਹੁਆ ਨ੍ਹਾ' ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਤੇ ਬੈਂਕੌਕ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਔਣ ਜਾਣ ੫ ਘੰਟੇ ਦਾ ਪੰਧ ਸੀ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬੈਂਕੌਕ ਰੋਜ਼ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਸਵੇਰੇ ੫ ਵਜੇ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਰਾਤ ੭-੮ ਵਜੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਮੈਲੇ ਜਲ ਨੂੰ ਫਟਕੜੀ ਲਾਕੇ ਸਾਡੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਤੇ ਛਕਣ ਛਕਾਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਖਣਾ, ਇਹ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਕੇ ਆਪ ਛਕਣਾ। ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਮਾਤਾ ਦਿਆਲ ਕਰ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਛੋਟੀਆਂ ਭੈਣਾ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ, ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ। ਸਾਰੇ ਬੇਸ਼ਕਾਇਤ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹਕਦਾਰ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਵਾਹਤ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਬੈਂਕੌਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਰਾਹ, ਲਾਂਘੇ, ਫਰਸ਼ ਬੁਹਾਰਨੇ, ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਸਾਫ ਕਰਕੇ, ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ ਟਿਚਨ ਰਖਣੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਨਾਲ ਆਏ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਥੁੜੋਂ ਵਿਆਪਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।

੧੯੪੯ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਸਾਡੇ ੧੦ ਸਾਲਾ ਵਿਵਾਹਰਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਜੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕੁਛ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਇ। ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮੱਕੀ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਓਦੋਂ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕੋਲ ਰਹਿਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਨਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਓਟ ਰਖੋ। ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਟੇਕ ਬਿਰਥੀ ਸਭ ਜਾਨ। ਦੇਵਨ ਕਉ ਏਕੈ ਭਗਵਾਨ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਨਾਲ ਬੁਹਾਰਨਾ ਸਾਫ ਕਰਨਾ। ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੀਝਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਨਇਛਤ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਦੌਲਤ ਦੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣ ਦਿਤੀ, ਹੁਣ ਵਾਰਸਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ, ਬੈਂਕੌਕ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੋ ਹਾਲ ਸਨ।

ਸਾਡੀ, ਘਰੋਗੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗ ਗਈ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਏਥੇ ਦੋ ਪੁਤਰ ਰਤਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ। ਦੋਨੋਂ ਵਾਰ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਜਥੇ ਦੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਰੱਜ ਰੱਜ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਚਾਅ ਲਾਹੇ। ਜਿਨ ਜਿਨ ਵੀ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨਾਲ ਵਾਹ ਰਖਿਆ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਜਦਾ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਖੇੜਾ ਬੈਂਕੌਕ ਤੁਰਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ ਓਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਾ।

ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ੀ ਰਖਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਹਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਵੀ ਪਧਾਰੇ ਸਨ ਪਰ ੧੯੬੪ ਤੋਂ ੧੯੮੫ ਤਕ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਚਾਅ ਸਾਡੇ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਹੋ-ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।

੧੦-੧੨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਰਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਜਾਂ ਗਊ ਰਖਿਆ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਕੁਛ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਤੇ ਪਥਰ ਆਦਿ ਚਲੌਣ ਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਅਥਰੂ ਗੈਸ ਛਡੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਸੌ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਗਊ ਰਖਿਆ ਜਲੂਸ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ, ਫਲ, ਦਵਾਦਾਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਥੇ ਹੈਨ, ਜੋ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਰਾਤ ਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੯-੩੦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰੋ । ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ : ਸੇਠ ਜੀ ਸਾਡੇ ਵੀ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਭੱਜ ਨੱਠ ਨਾ ਕਰਦੇ ! ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਾਡੀ ਕੋਠੀ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ? ਮੈਂ ਨਿਰੁੱਤਰ ਸ਼ਾਂ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਹੀ ਸੀ ।

ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਸੀ ਜੁ ਮੈਨੂੰ ਅਧਵਾਟੇ ਛਡਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਲੋਕੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਪਣੀਆਂ ੫-੭ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬੈਂਕੌਕ ਗਏ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਕੁਛ ਮਿਠਾਈ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ । ਕੂਲੂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਲਈ ਵੀ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ! ਇਹ ਤਾਂ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਸੀ ।

ਸ਼ਾਡੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹਾਨ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ ਹੈ : ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੱਕੀ ਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਤਿੰਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸੇਵਕ) ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ, ਸੰਤ ਗਿਆਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਡਫਰਕਾ) ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜਮਸ਼ੇਰੀਆ), ਬਾਬਾ ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਦਿ ।

ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੀ ਪਰ ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਬਾਨ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਸੁਆਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛਡੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਦੁਗਣੇ, ਕਛਹਿਰੇ, ਕੁਰਤੇ, ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਆਦਿ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ, ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ।

ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤਾਲਕਟੋਰਾ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹਰ ਵਰਗ ਤੇ ਹਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਡੇ ਛੋਟੇ ਲੋਕੀਂ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕਾਂਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

RE UTED MANUFACTURER OF :

SUPERIOR QUALITY

SINGLE BARREL &

DOUBLE BARREL

B. L. 12 BORE

GUNs

Grams : SNIPER

Phone : 3805

MODERN GUN WORKS

Opp. Industrial Estate,

JAMMU CANTT.

ਕੋਸ਼-ਸ਼ਬਦ

ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਸੀਂ ਵਖ ਵਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਮਨੌਤਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਵੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਮਤ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹਨ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਸ੍ਰੀ :

(੧) ਇਕ ਦੇਵੀ ਜਿਸ ਦਾ ਏਕੀਕਰਣ ਲਛਮੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਪਦ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਨਵੀਕਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੀਣ ਲੱਗਾ। ਤੈਤਿਰੀਯ ਸੰਹਿਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਤੇ ਲਛਮੀ ਦੋਵੇਂ ਆਦਿਤਯ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਮਥਣ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੂਰਮਾ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੀ ਮਾਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਲਛਮੀ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਬਾਹਵਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਖ, ਚਕਲੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਸਨ।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ, ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਿਰਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਖਯਾਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਗੁ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮੁੰਦਰ ਮਥਣ ਵੇਲੇ ਰਤਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਹਰੀ ਨੇ ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਕਮਲ ਵਿਚੋਂ ਪਦਮਾ (ਜਾਂ ਕਮਲਾ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਗੂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਰਾਮ (ਪਰਸਰਾਮ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਣੀ ਬਣੀ; ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਘਵ (ਰਾਮਚੰਦਰ) ਬਣੇ, ਇਹ ਸੀਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਅਖ਼ੀਰ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰੁਕਮਣੀ ਬਣੀ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਹੋਰ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਥਣ ਰਹੀ। ਜੇ ਉਹ ਦਿਵਯ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੈਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਉਹ ਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰੂਪ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਚੋਲਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਨਾਦੀ, ਅਮਰ ਤੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਰਭ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਵੀ ਚੰਦਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰਭ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਣ ਦੇਂਦੀ। ਅਸਵਾਲਾਯਨ ਸਿਮਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਰਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(੨) ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਥਵਾ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਮੱਤ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਸੰਖ, ਗਦਾ, ਚਕ੍ਰ ਆਦਿ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਦੋ-ਰੰਗਾ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਚ-ਕਾਰਲੀ ਰੇਖਾ ਤਾਂ ਲਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ੈਦ। ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਾਮਾਨੁਜ ਸਨ।

(੩) ਇਕ ਆਦਰਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਗੇਤਰੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਰਜੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖ਼ਾਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਲਈ ੧੦੮ ਵਾਰ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਲਈ ਛੇ ਵਾਰ, ਮਿਤ੍ਰ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰ, ਨੌਕਰ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ, ਪੁਤਰ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਸੌ ਅਠ :

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਸੌ ਅਠ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਸੌ ਅਠ ਮੂਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਂਕਲਪ ਦਾ ਬੋਧਿਕ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹਨ। ਜਿਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ/ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਿਚ ਸਿੰਜ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ, ਇਹ ਅੰਕ ਮਹਾਂਕਲਪ ਦਾ ਬੋਧਿਕ ਹੈ। ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਵਿੱਥ ਉਤੇ ਸਥਿਤ ਹੋਣ, ਉਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਵਿੱਥ ਉਤੇ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਕਲਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਥਵਾ ਸੱਤੇ ਗ੍ਰਹਿ—ਸੂਰਜ, ਚੰਨ, ਮੰਗਲ, ਬੁਧ, ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ, ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸ਼ਨੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਰਮਕ ਭ੍ਰਮਣ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਜਿਤਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਟਿਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਰਮਕ ਚਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਕਲਪ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ੪,੩੨੦,੦੦੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਚੌਹਾਂ ਯੁਗਾਂ—ਸਤਜੁਗ, ਤ੍ਰੇਤਾ, ਦੁਆਪਰ ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਮਿਲਵੀਂ ਅਵਧੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪਰ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ, ਚੌਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਇਕ ਚੱਕਰ ਨੂੰ, ਕੇਵਲ ਕਲਪ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ (ਜਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ) ਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹਾਂ ਕਲਪ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਠ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਹੈ। ਸੋ ਸ੍ਰੀ ੧੦੮ ਦਾ ਭਾਵ, ਕਲਪ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂ ਕਲਪ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤਕ, ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਅਥਵਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨੂੰ ਰਹੱਸਮਈ ਤੇ ਪਵਿਤਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਗੌਤਮ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਭਵਿਖਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੱਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਸੀ। ਕਈ ਗਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਠਾਹਠ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਦਿਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਿੱਬਤ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸੋ ਅਠ ਦਾ ਅੰਕ ਪਾਵਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਣ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਰਹੱਸਮਈ ਅੰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਿੱਬਤ ਤੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੦੮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਸੌ ਅੱਠ :

ਇਕ ਰਹੱਸਮਈ ਅੰਕੜਾ; ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਅਗੋਂ ਨੌਂ ਨੌਂ ਅੱਖਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੁਲ ਅੱਖਰ ੧੦੮ ਬਣੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਛਤ੍ਰ ਸਤਾਈ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨਛਤਰ ਦੇ ਅਗੋਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਹਨ। ਇਉਂ ਨਛਤਰਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਅੱਖਰ ੧੦੮ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੋ ੧੦੮ ਅੰਕ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗਤੀ, ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਉਠਾਣ ਦਾ ਬੋਧਿਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਹੱਸਸਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋ ਅੱਠ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜਪਮਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰੇਸ਼ਟ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੋਗਿਨੀ ਤੰਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸੋ ਅੱਠ ਮਣਕੇ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਨਾਲ ਸਰਵ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਦੀ ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਦੇ ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਹ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪੁੱਠਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੋ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਅੱਖਰ (ਅ, ਕ, ਚ, ਟ, ਤ, ਪ, ਯ, ਸ਼) ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਅੱਠ ਹੋਰ ਅੱਖਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ੧੦੮ ਅੱਖਰ ਸਰਵਮੰਤ੍ਰਮਈ ਹਨ।

ਇਕ ਸੋ ਅੱਠ ਦਾ ਅੰਕ ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੂਰਪੁਰ ਵਿਚ ਬੁਰੇ ਨਛੱਤਰਾਂ ਹੇਠ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸੋ ਅੱਠ ਮੋਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁੰਭ ਵਿਚ ੧੦੮ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ, ੧੦੮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗੀਟੀਆਂ ਅਤੇ ੧੦੮ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾਕੇ ਨੁਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਨਾਲ ਤੇ ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ ਜੇ ਤ੍ਰਿਖਲ ਲੜਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੰਦ-ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਾਪੇ ਇਕ ਹੱਲ ਉਤੇ ਬੈਠਕੇ ੧੦੮ ਮੋਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਘੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਘੜੇ ਵਿਚ ੨੭ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਗੰਗਾ-ਜਲੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ੧੦੮ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਵੀ ਰਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

×

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ''ਸਾਚੀਪ੍ਰੀਤ ਹਮ ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋੜੀ''

—ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ

ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਰਮਾਇਆ, ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਮੋਕਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭੌਰੇ ਸੇਠਾਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸੁਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹੀ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦਿਤੀ।

ਸੇਠਾਣੀ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਕ ਸੱਚੇ, ਸੁੱਚੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੀ ! ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਸਾਧ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਆਪ ਦਾ ਸੁਭਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਆਪ ਦਾ ਪਰਵਾਰਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਜੀਵਨ ਵੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਵਾਂਗ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਪਤਨੀ ਦਾ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਨੇ ਸਦ ਗੁਣਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਰਵਾਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਆਪ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਮਾਂ ਸਨ। ਬੱਚਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਕਰਣਾ ਤਾਂ ਹਰ ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੇਠਾਣੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਏ ੭ ਪੁਤਰਾਂ ਅਤੇ ੧ ਪੁਤਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਧਾਰਨ ਵਲ ਲਾਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਣੇ ਕੇਸ਼ੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਬਣ ਗਈ। ਸੇਠਾਣੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੂਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਸਗੋਂ ਭਗਤ ਅਤੇ ਦਾਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਾਲਿਆ ਪੋਸਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ।

ਆਪ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਆਪ ਲਈ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਉਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ, ਸਦਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ ਆਪ ਉਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨ ਬਾਦ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

''ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ।
ਤਾਂ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਪਾਈਐ।''

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਬਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੱਚ ਖੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਬਰਾਜੇ ਹਨ !

''ਸਚੇ ਮਾਰਗਿ ਚਲਦਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਜਹਾਨੁ''
ਮੁਤਾਬਕ ਅਜ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸੇਠਣੀ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਪਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਹੀ ਪਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ! ਘਰ ਆਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਦਿਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹਨਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਸਨ।

ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲਗਾ ਹਾਂ ! ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਹੋਵੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਛਕਾਣ ਵਾਲਾ ਬਾਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲਿਆਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਨ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਜਿੰਨਾ ਅਦਬ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕੇ ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ, ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕੇ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੇਖਣ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਰਖੋ ਮੈਂ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਕੇ ਆਇਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ! ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਭ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਖਦੀ ਹੈ। ''ਈਹਾਂ ਖਾਟ ਚਲੋ ਹਰ ਲਾਹਾ ਆਗੇ ਬਸਨ ਸੁਹੇਲਾ''।

—ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ''ਨਿਰਮਲ'' ਬੈਂਕੋਕ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਿਆਮ ਦਾ
ਅਗਸਤ ੧੯੮੭ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

੧੨ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੮, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਆਨੰਦ ਦਾ ਚੱਕਰ

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਡਬਵਾਲੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਪਹਿਲਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ੧੮-੧੦-੭੮ ਨੂੰ ਥਾਈਲੈਂਡ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਜਕਰਮ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਇਹ ੧੬-੧੦ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਸੋ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਛਾ ਹੈ ਤਾਂ ੧੫-੧੦-੭੮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਲ ਰੁੜਕੀ (ਯੂ. ਪੀ.) ਜਾਣਗੇ, ਓਥੋਂ ਸਿਧੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ਼ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਆ ਜਾਣਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਕਤਰ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਵਖ ਵਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਡਬਵਾਲੀ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੀ ਡਬਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂਕਿ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ੧੪-੧੦-੭੮ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਉਪਜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਡੰਨ ਲੁਆਉਣ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਹੰਸਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਹੀ ਨਿਕਲੀ। ਮਿੱਤਰ ਦਿਨੇ ੧੧-੧੨ ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਮਿਤ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ੩ ਵਜੇ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ੩ ਵਜੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਦੇ ਸ਼ਗਨਸਾਰ ਕਾਰਣ ੪੦੦੦/- ਡੰਨ ਲਾਇਆ। ਵਿਆਖਿਆ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਕੀਤੀ : ਤੁਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ੨੦੦੦/- ਸ਼ਗਨ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਕਾਇਤ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ੮੦੦੦/- ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਗਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ੪੦੦੦/- ਡੰਨ ਲਾਇਆ ਹੈ।

'ਸਤਿਬਚਨ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਕੇ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ : ਕੱਲ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਪਰ ਜੇ ਅਗਲੇ ਘਰ ਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਡੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਵੇ।

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਡੰਨੇ ਜਾਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਡਾਢੀ ਮਾਨਸਿਕ ਨੇੜਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਦੇ ਮੋਹ ਨੇ ਜੋ ਅਵਗਿਆ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਉਹ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਡੰਨ ਲੁਆਕੇ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖ ਲਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਿਹਾ : ਡੰਡਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪੁਛਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ : ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਭਲਾ ਹਮ ਭਲੋ ਨ ਜਾਨਹ ਤੁਮ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲਾ। ਤੁਮ ਸੁਖਦਾਈ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਤੁਮ ਰਾਖਹੁ ਅਪਨੇ ਬਾਲਾ। ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਕਲ੍ਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨਾਮ ਸੰਸਕਾਰ

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਸੁਲੱਗ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘਣਾ ਸਨੇਹ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਮੁਕੀ ਤਾਂ ਵੱਡਿਓਂ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਆ ਚਰਨੀਂ ਲਗਾ। ਬੀਬੀ ਦੇ ਕੁਛੜ ਬਾਲ ਸੀ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰਖਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਤ "ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ" ਨਾਮ ਰਖਿਆ। ਫਿਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਇਸਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹਦਾ ਜੁੜਵਾਂ ਭਾਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਾਏ : ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ! ਅਤੇ ਨਾਮ ਰਖਿਆ 'ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ'।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨੁਹਾਰੋਂ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਪੁਛਿਆ : ਤੂੰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਹੈਂ ਨ? ਕਾਨਪੁਰ ਤੋਂ? ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਬਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੇਕੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਪੁਛਿਆ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਦਾ!

ਲੇਖ "ਸਤਿਗੁਰੂ"

ਏਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠਣ-ਕਮਰੇ ਵਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਏਥੇ ਡਾ: ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਸ: ਹੰਸਪਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਡਾ: ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਇਕ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ! ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਝਾਓ ਲੇਖ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਠੋਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੁਛ ਛਪੇ ਹੋਏ ਲੇਖਾਂ ਵਲ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਜਿਸ ਜਿਸ ਅਖਬਾਰ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਗਰੀ ਛਾਪੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਅਮਲ ਫ਼ਿਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਵੇਂ 'ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ'। ਗੱਲ ਠੋਸ ਅਤੇ ਤੱਥ ਪੂਰਣ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, 'ਫ਼ਰਜ਼ ਕਰੋ' ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰ

ਏਥੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦੱਸੀ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਕਿੰਨੀ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ। ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਹੈ। (ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ) ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ੩੫੦ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ, ਮਹੇਸ਼ਾ ਨਾਮ ਦਾ ਯੋਗੀ ਆਇਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਪਰ ਭਾਈ ਤਿਲਕਾ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਨਿਨ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਨਾ ਗਿਆ ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਵੇਖਣ। ਆਖ਼ਰ ਉਸ ਪਾਸ ਆਦਮੀ ਜਾਣ ਲਗੇ : ਮਹੇਸ਼ ਯੋਗੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ੧੦੦ ਸਾਲ ਦਾ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗਾ। ਭਾਈ ਤਿਲਕਾ ਬੋਲਿਆ : ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਵੀ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸਨੂੰ ੧੦-੫੦ ਜਾਂ ੧੦੦-੨੦੦ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕਿਵੇਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗੀ?

ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਡੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ੇ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਨਿਵਾ ਦਿਤਾ। ਅੰਤ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਯੋਗੀ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਉਸਦੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਛਕ ਬਣਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੂੰ, ਸਰੀਰੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ, ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਮਹੇਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਤ ਕੰਨ ਦੇ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਕਰਵਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਯੂ ਉਸਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨ ਸਮੇਂ ਡੋਲਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਕੰਨ ਤੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਕਟਵਾਕੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡਾ: ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤਾ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਸਦਿਆਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਦੇ ਬਚਨ ਯਾਦ ਕਰਵਾਏ ਕਿ ਤਿਲਕੇ ਨੇ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਇੰਜ ਦੱਸੀ : ਜਦੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ ਤਦੋਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲੈ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਦੋਂ ਵੀ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ । ਉਂਜ ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ...ਸਾਲ ਦੇ ਹਨ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਹਾਨਤਾ

ਭਾਰਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਡੀ ਦਰਸਾਂਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੀ । ਪਰ ਉਸਦਾ ਮਸਤਕ ਵੇਖ ਸਭੇ ਕਹਿਣ : ਤੇਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋੜਵੰਦ ਧਨਾਢ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ ਤਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ । ਏਥੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ।

ਸਰੋਦ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

੫.੩੦ ਵਜੇ, ਲੇਖ ਦਾ ਅਜੇ ਅੱਧ ਬਕਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਅੱਜ ਕਮਾਨੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਖੇ 'ਰਾਗ ਰੰਗ' ਸੰਸਥਾ ਵਾਲੇ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਦੀ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੋਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ੭ ਵਜੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ । ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਬਾਹਰ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ । ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ । ਕੁਝ ਖਾ ਪੀ ਲਓ ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਮਾਨੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ, ਜਗਹ ਦੇ ਰਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ । ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਂ ਨੇ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ, ਇਕਤਰ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਬੂਲ ਫ਼ਰਮਾਈ ਅਤੇ ੭ ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਮਾਨੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ।

ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ । ਗੁਰਦੇਵ-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣ ਵਾਸਤੇ ਡਰੈਸਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੇ ਸਨ । ਪਰਦਾ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗਏ ਤਾਂ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਝੁਕ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤੀ ।

ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਡਾ: ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਸ: ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ ਪੁਜ ਗਏ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੈਠਿਆਂ ਅਜੇ ਕੁਛ ਹੀ ਮਿੰਟ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਬਾਜਪਾਈ ਸਫੈਦ ਖੱਦਰ ਦਾ ਧੋਤੀ ਕੁਰਤਾ ਪਹਿਨੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ । ਆਪ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ । ਰਾਜਾ ਭਾਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਚੇਚਿਆਂ ਆਏ । ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਬਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹਿਤ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਪਦਵੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਅਥਵਾ ਵਚਨ ਦਿਤੇ ।

ਇੰਟਰਵਲ ਸਮੇਂ ਬਾਜਪਾਈ ਜੀ ਫਿਰ ਆਏ । ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਆਰਫ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਹੰਸਪਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਜੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ।

ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਵਜਾਇਆ ਦੂਜੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰੀ, ਅੰਤ ਉਤੇ ਭੈਰਵੀ । ਸਾਰੀ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਵਧੀਆ ਰਹੀ ।

ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਭਾਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀਟ ਪਾਸ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹਕੀਮ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਛੋਟਾ ਕੱਦ, ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ । ਇੰਟਰਵਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਰੋਦ ਸੁਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਕਲ੍ਹ ਕਾਕਾ (ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਸੇਬਾਂ ਦੀ ਪੇਟੀ ਲੈਕੇ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ । ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿਰ ਕਾਕੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਛਾਈਆਂ ਪੈ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਹਕੀਮ ਬੜੇ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਅਤੇ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹਨ । ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਵਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ੧੦.੧੫ ਵਜੇ ਹੋਈ। ਉਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ਆਖਣ ਗਏ ਤਾਂ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੁਹੰਮਦ ਕਿਊਮ ਖਾਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਠੀ ਆਏ ਤਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਤੇ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਮੁਹੰਮਦ ਕਿਊਮ ਖਾਨ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਜਨਾਬ ਕਿਊਮ ਖਾਨ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚੋਂ ਅਪਨਾ ਜਨਮ ਨਗਰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਧੀਨ ਹੀ ਨਜਫ਼ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਆ ਵਸਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਅੱਲਾ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਸ਼ਫ਼ਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਉਤੇ ਆਖਿਆ : ਮੈਂ ਦਵਾ ਕਰਾਂਗਾ (ਵੱਡੇ ਕਾਕੇ ਦੀ) ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨਾ।

ਅਤੇ ਉਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ੨ ਵਜੇ ਫ਼ਜ਼ਰ ਦੇ ਉਠਕੇ ਅੱਲਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਫ਼ਕਤ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਨੂਰ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਦਾਬ ਕਰਕੇ ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਤ ਦੇ ੧੧.੩੦ ਵਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਗਈ।

੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੮, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸ: ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਰਜੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੁਰਜੀ ਇਸ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ

ਘੁੰਮਦੇ ਘੁਮਾਂਦੇ ਮੈਂ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਵਿਚ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਪਾਸ ਪੁਜਾ। ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਪਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਸੌਦਾ, ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਸਪੁਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ: ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਾਲਿਆਂ ਅਜੇ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਸ ਵੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟੀ।

ਸ: ਹੰਸਪਾਲ ਅਤੇ ਮੈਂ ੬.੪੫ ਤੇ ਫਿਰ ੧-੬ ਬੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਪੁਜੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ੬ ਵਜੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਜਲਪਾਨ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਅਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਆ ਗਿਆ।

ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਿਲਰੁਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੜ੍ਹਵਾ ਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਨੇ ਬੈਂਕੋਕ, ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕੁਰਸੀ ਸਜੀ ਧਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਦਾਅਵਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਨਰ ਨਾਰ ਮਾਇਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਟੇਕ ਕੋਲ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲਗੇ। ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ, ਸ: ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ, ਸੇਠ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅੱਜ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਉਚੇਚ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

ਭੂਤ ਨਹੀਂ ਬੀਮਾਰੀ

ਸ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਅਪਣਾ ਇਕ ਲੜਕਾ (ਸ਼ਾਇਦ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ) ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਦੌਰਾ ਆ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਤਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਕੁਛ ਚੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਬੜਿਆ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਰੋਗ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਮਨ ਸਥਿਤੀ ਪੁਛੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋਏ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਇੰਜ ਦੌਰਾ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਣਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ।

ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ੫-੭ ਮਿੰਟ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਕੇ ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨਾਲ ੧੦ ਮਿੰਟ ਇਕਾਂਤ ਲਈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਆਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸੰਕੇਤਕ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਬਾਰੇ ਹੀ ਬਚਨ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ।

(ਚਲਦਾ)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਉਹਦਾ

—ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖ਼ਤਰਵੀ—

ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ ਹੀ ਨੌਂ ਭਗਤੀਆਂ ਚੋਂ
ਮੰਨੀ ਜਾਂਵਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਤੀ ।
ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਜੇ ਸਿਦਕ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਹੋ ਜਾਂਵਦੀ ਬੜੀ ਮਹਾਨ ਭਗਤੀ ।
ਜਿਸ ਜੀਅ ਜਾਂ ਟੱਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ
ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਉਹਨੂੰ ਜਹਾਨ ਭਗਤੀ ।
ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਉਹ ਮਿਲਦੀ
ਜਿਹੜੀ ਕਰ ਲਏ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਭਗਤੀ ।
ਭਾਗਸ਼ੀਲ ਐਸੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੀਬੀ
ਖਿੜਿਆ ਦਿਸੇ ਜੋ ਬਾਗ ਪ੍ਰਵਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਉਸਦੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਗਾ
ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਲਾਲੇ ਮੂਸੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ
ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਧੀ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ।
ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਘਰੋਗੀ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਯਾ,
ਬਾਲ-ਪਨ ਦਾ ਸਮਾ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੀ ।
ਸੇਠ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣਕੇ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ
ਪਿਤਾ ਸਮਝਕੇ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ।
ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਸੱਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ,
ਪਿਆਰ ਉਸਦੇ ਤਾਂਈ ਹੰਢਾਉਣ ਵਾਲੀ ।
ਪਤੀ ਦੇਵ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸੇਠ ਬਣਿਆ,
ਸਾਥੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਪਤੀਬ੍ਰਤ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂ ਪਾਲਣੇ ਲਈ,
ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਪੇਕੇ ਸਾਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜਿਸਦੇ,
ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਅਖਵਾਂਵਦੇ ਸੀ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸੇਵਾ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ,
ਬਸਤ੍ਰ ਦੇਂਵਦੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਂਵਦੇ ਸੀ ।
ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਰਿ ਦੇ,
ਚਰਨ ਪਰਸ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਂਵਦੇ ਸੀ ।
ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਭਰੋਸਾ ਅਡੋਲ ਰਖਕੇ,
ਦਾਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਰ ਤੋਂ ਸਭ ਪਾਂਵਦੇ ਸੀ ।
ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਵਿਚ ਗੁਣ ਉਹ ਆਏ ਸਾਰੇ,
ਦਾਸੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਸਹਿਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੁਘੜ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ,
ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਬਖਸ਼ਿਸ ਹੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਦੀ,
ਦਾਤ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਨੂ ਪਾ ਕਰਕੇ ।
ਨਿਰਹੰਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਰਹੀ ਕਰਦੀ,
ਸੇਠ ਪੁਣੇ ਦਾ ਮਾਨ ਮਿਟਾ ਕਰਕੇ ।
ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਸਤ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ,
ਕਰਦੀ ਸਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਰਕੇ,
ਕੋਠੀ ਆਵੇ ਭਾਂਵੇ ਕਿਤਨੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ,
ਅੱਕੇ ਥੱਕੇ ਨ ਟਹਿਲ ਕਮਾ ਕਰਕੇ ।
ਆਗਿਆਕਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਸੀ ਜੋ,
ਨਾਲ ਸੇਠ ਜੀ ਗੂਹੜਾ ਪਿਆਰ ਉਹਦਾ ॥
ਮਨ, ਬਚ, ਕ੍ਰਮ, ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਹਿਆ,
ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਜਿਵੇਂ ਨਾਲ ਸੰਜੋਗ ਦੇ ਜੋੜ ਜੁੜਿਆ,
ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ।
ਤਿਵੇਂ ਨਾਲ ਵਿਜੋਗ ਦੇ ਤੁਟ ਗਿਆ,
ਪੱਕਾ ਜਾਪਦਾ ਜੋ ਧਾਗਾ ਹਾਰ ਵਾਲਾ ।
ਐਪਰ ਰਹੇਗਾ ਕਾਇਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਸਦਾ,
ਬਾਗ ਲਗਿਆ ਵਡੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਾਲਾ ।
ਪਤੀ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਲਈ ਸੋਭਾ ਮਹਿਕ ਛਡਕੇ,
ਡੱਬਾ ਲੈ ਗਈ ਨਾਲ ਮਹਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ।
ਰਹਿਣਾ ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ,
ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭਿਆ ਇਕਸਾਰ ਉਹਦਾ ॥
ਹੋਈ 'ਆਤਮਾ' ਅਮਰ ਮਹਿੰਦਰ ਤਾਹੀਂਏਂ,
ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ ॥

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

ਇਕ ਸਨਿਮਰ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤੇ ਸਾਧਵੀ, ਸੁਚੇਤ ਇਸਤਰੀ ਸਾਂਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਦਾਰਕ ਸੱਲ ਦੀ ਚੋਟ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲਗੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਮ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ, ਸੁਖਾਵੀਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਸੰਗਨੀ ਹੁਣ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਝੱਲ ਸਦਮਾ ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਪਰਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰਬਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਰਦ ਹਸਤ ਕੰਵਲ ਇਸ ਸਾਊ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪਰਵਾਰ ਉਤੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਅਜੇਹੀ ਵਿਦਾਰਕ ਚੋਟ ਸਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

ਸੰਤ ਮੂਏ ਕਿਆ ਰੋਈਐ ਜੋ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਜਾਇ।
ਰੋਵਹੁ ਸਾਕਤ ਬਾਪੁੜੇ ਜੁ ਹਾਟੈ ਹਾਟ ਬਿਕਾਇ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਮਨਹੂਸ ਖ਼ਬਰ ਸਾਨੂੰ ੧ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੭ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ੩੧ ਅਗਸਤ ੧੯੮੫ ਦੀ ਰਾਤੀਂ ੯-੧੦ ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਲੈਗਜ਼ਿੰਕਟਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਅਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸੇਠ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਸਨ।

ਏਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਸੁਆਸੀਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲ ਦੂਜੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਸੁਖਾਲੀ ਸੁਆਸੀਂ ਦੇਹ ਤਿਆਗਣੀ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤਖ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਸਵਰਗਵਾਸ ਤੋਂ ੧੫-੨੦ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਕਤਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਕਰਤੱਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈਗਜ਼ਿੰਗਟਨ, ਜੋ ਕੈਂਟਕੀ ਸਟੇਟ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਮਾਣਦਿਆਂ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਮੁਖੀ ੫-੫, ੭-੭ ਘੰਟੇ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਬਿਤਾਂਦੀ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋਟੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਤੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੀਹੜੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਚਾਵਲਾ ਜੋੜੀ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਧ ਰਖਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਛ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਗੂ ਜੋੜੇ ਦਾ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਸੁਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਲੇਖਕ

ਜ਼ਰਾ ਮਿਰਤੂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਵੇਖੋ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੋਟਰ ਫੇਰੀ ਲਾ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਚੌਥੇ ਸਪੁਤਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੈਂਕੋਕ ਫੋਨ ਕਰੇ, ਉਸਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਵੇ ਉਸਦਾ ਅੱਜ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਉਹਦੇ ਬੱਚੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਲਈ ਦੇਵੇ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜੇ ਪਹਿਲੀ ਰੱਖੜੀ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਫੋਨ ਦੇ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸੇਠ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਗਲੀਚੇ ਤੇ, ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਲੁੜ੍ਹਕ ਪਏ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਪੰਖੇਰੂ ਉੜ ਗਏ ! ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀਵਨ ਚੋਂ ਨਿੱਖੜ ਜਾਣਾ ਅਰਥਾਤ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਖਲੋਣਾ ਕਿੰਨਾ ਅਚੰਭਾ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦਾ ਵਰਕਾ ਖੁਲ੍ਹ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਗਿਆ । ਜਿਸ ਫੋਨ ਤੇ ਹੁਣੇ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਓਸੇ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਤੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਗੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਪਰਸਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲਗਾ ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਉਹ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੀਏ ਦੋ ਜਹਾਨ ਦਾ ਇਕ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਲਾਂਗਰੀ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ (ਪੱਦੀ-ਫਗਵਾੜਾ) ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਡੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੇਵ ਨਗਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵਲ ਲੈਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਵ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਿਆ ਭਾਈ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਬਿਬਾਣ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਲੂਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਸਹਿਯੋਗ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ । ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹੋ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਏ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਜੀਆਂ—ਦੋ ਨੂੰਹਾਂ ਦੋ ਪੁਤਰਾਂ ਤੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਸਕਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ—ਪਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ । ਅਮਰੀਕਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਟੈਲੀ-ਵੀਜ਼ਨ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾ ਘਰ ਘਰ ਪੁਚਾ ਦਿਤਾ !

ਇਹਦੇ ਪਿਛੇ ਵੀ ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਸੀ । ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਿਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦਾ । ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਰ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਅਪਣਾ ਇਕ ਘਰ ਜਾਂ ਦੇਸ ਅਮਰੀਕਾ । ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਿਥੇ ਹੋਵੇ, ਅਮਰੀਕਾ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ! ਤਿੰਨੇ ਦੇਸ ਤਾਂ ਇਕੋ ਜਿੰਨੇ ਅਪਣੇ ਹਨ । ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂਵਾਂ ਵਿਚਰਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦਾ । ਇਕੋ ਹੱਲ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ !

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰ ਹਨ, ਓਦੋਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਲਖ਼ਤੇ ਜਿਗਰ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ-ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ-ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਰੇ ਹੋਏ ਗਲੇ ਨਾਲ ਪਰ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਜ਼ਾ ਅਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ : ਸਸਕਾਰ

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਕਿਥੇ ਕਰੀਏ ?

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਅਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ । ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਾਣ ਹੀਨ ਸਰੀਰ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਸੀ । ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦੇਹ ਸਸਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਵ ਕ੍ਰੀਮੇਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਸੀ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ । ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਹ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਨਮਿਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਮਿਊਨਸਪਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ, ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਬਿਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮਹਿਕਮਾ ਸਿਹਤ ਨੇ ਅੜੰਗਾ ਡਾਹ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕ੍ਰੀਮੇਟੋਰੀਅਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ । ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਬਜ਼ਿਦ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸੰਗਣੀ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੱਖੀ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ । ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਵਾਲੇ । ਹਰ ਗੱਲ ਰੋਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਬਣਦੀ ਅਤੇ ਟੈਲੀਕਾਸਟ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary

NamdhariElibrary@gmail.com

ਹੁੰਦੀ। ਤਮਾਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਤ ਉਤੇ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ—ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਘਰ-ਲੈਂਗਜ਼ਿੰਗਟਨ-ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕਾਰ ਸਫਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਜੀ ਦੀ ੧੬੧ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਰੈਂਸ ਬਰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਓਥੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਲੈ ਜਾਕੇ ਸਿਖੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਕਾਰੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਵਸਰ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਪਤ੍ਰਪ੍ਰੇਰਕਾਂ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਤੱਕਿਆ ਐਨ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ!

ਏਹ ਚਮਤਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਅਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇਸੋਂ ਦੂਰ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੇਸ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੁਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ।

ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕਥਨ :

ਮਾਨ, ਮੋਹ ਅਰ ਲੋਭ ਵਿਕਾਰਾ, ਬੀਓ ਚੀਤਿ ਨ ਘਾਲਿਓ।
ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਗੁਣਾ ਹਰਿ ਬਣਜੇ,
ਲਾਦਿ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਾਲਿਓ ।੧।
ਸੇਵਕ ਕੀ ਓੜਕਿ ਨਿਬਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ।
ਜੀਵਤ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵਿਓ ਅਪਨਾ,
ਚਲਤੇ ਰਾਖਿਓ ਚੀਤਿ ।੧। ਰਹਾਉ।
ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਕੀਨੀ ਠਾਕੁਰਿ ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਖੁ ਨਹੀਂ ਮੋਰਿਓ।
ਸਹਜੁ ਅਨੰਦੁ ਰਖਿਓ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ.
ਉਠਿ ਉਆਹੂ ਕਉ ਦੋਰਿਓ ।੨।
ਆਗਿਆ ਮਹਿ ਭੂਖ, ਸੋਈ ਕਰਿ ਸੂਖਾ,
ਸੋਗ ਹਰਖ ਨਹੀ ਜਾਨਿਓ।
ਜੋ ਜੋ ਹੁਕਮੁ ਭਇਓ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਸੋ ਮਾਥੇ ਲੈ ਮਾਨਿਓ ।੩।
ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਠਾਕੁਰੁ ਸੇਵਕ ਕਉ,
ਸਵਰੇ ਹਲਤ ਪਲਾਤਾ।
ਧੰਨੁ ਸੇਵਕੁ ਸਫਲੁ ਓਹੁ ਆਇਆ,
ਜਿਨਿ-ਨਾਨਕ ਖਸਮੁ ਪਛਾਤਾ। (ਪੰਨਾ ੧੦੦੦)

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਢੁਕਦਾ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ, ਸਨਿਮਰ, ਸ਼ਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਭਰਿਆ ਇਹ ਜੀਵਨ ਜਿਸ ਦੀ ਜੋਤ ੬੦ ਸਾਲ ੪ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਨਿਰੰਤਰ ਜਗਦੀ ਰਹੀ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਲਈ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਕ ਛਿਨ ਲਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਡੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਯੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਨੇਹ ਅਤੇ ਸਰਧਾ ਪਿਆਰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਗੂੜਾ ਹੋਇਆ।

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਪੁੱਤਰੀ, ਜਿਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ੧੪-੧੫ ਅਪਰੈਲ ੧੯੨੫ ਦੀ ਰਾਤੀਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ, ੧੫ਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵਰਸਾਏ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਣ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਸਹੁਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਜਾਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਜੀ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਬੇਦਾਦ (ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ) ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਸੱਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ-ਮਾਤਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ।

ਵੈਸਾਖੀ, ੧੩ ਅਪਰੈਲ ੧੯੩੯ ਵਿਚ ਬੈਂਕੌਕ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਉਪ੍ਰੰਤ ਚਾਵਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਐਸੀ ਜੀਵਨ ਸੰਗਣੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਦਿਨ ਦਿਨ ਦੂਣਾ ਹੇਤ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ। ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪੀਚਵੀਂ ਗੰਢ ਪਈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪੀ।

ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਆਪੋ ਵਿਚਦੀ ਪਰਮ ਸਨੇਹ ਸੀ ਓਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੂੜੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ਵਰਤਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਮਨ, ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਵੱਸੇ ਰਹਿੰਦੇ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਤੇ ਵੈਭਵ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਪਦਵੀ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ, ਅਯੋਧਿਆ ਬੈਂਕ ਦੀ ਐਗਜੀਕਿਊਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਦੀ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨਾ, ਬਾਰੀਕ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਸੂਝ ਸਦਕਾ ਸੀ। ਸੁਖ-ਆਨੰਦ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਸੇਵਕ ਬਣਕੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ—ਪਰ ੧੦ ਸਾਲ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਬਿਨਾ ਸੰਤਾਨ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣਾ ਸਾਧਾਰਨ ਜੋੜੇ ਲਈ ਵੀ ਬੜਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਮਾਲੋ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਦੰਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਰੜਕਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋੜੇ ਦੀ ਇਸ ਮਨੋਅਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਾਲ ੧੯੪੯ ਦਾ ਸੀ। ਚਾਵਲਾ ਦੰਪਤੀ ਭਾਰਤ ਆਕੇ ਰਹੀ। ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਇਕ ਸੁਹਾਵਣੇ ਦਿਨ, ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਪਿਘਲੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਨਾਲ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬਿਸਤਰ ਦੇ ਵੱਟ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਸੇਠ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਹਿਰਦੈ ਦ੍ਰਵ ਉਠਿਆ। ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ੩੦ ਅਗਸਤ ੧੯੫੦ ਨੂੰ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਨੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਇਹ ਸਪੁਤਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ ਬੈਂਕੌਕ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰਖਦਾ ਹੈ।ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੋਈ ਕਿ ਉਤੋੜਿਤੀ ੭ ਬੱਚੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ: ੨. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ੨੯ ਜੂਨ ੧੯੫੨, ੩. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ੭ ਸਤੰਬਰ ੧੯੫੩, ੪. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ੩੧ ਦਸੰਬਰ ੧੯੫੪, ੫. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ੨ ਅਗਸਤ ੧੯੫੬ ੬. ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ੭ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੫੮, ੭. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਬਾਵੇ ੨੧ ਜੂਨ ੧੯੬੦, ੮. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਜੀ ੨੧ ਫਰਵਰੀ ੧੯੬੨।

ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਫੋਲਡਰ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਚੂਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਸੀ: ਤੂੰ ਸੰਤੋਖ ਰਖ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ, ਧਰਮ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਧਰਮ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸੁਹਣਾ ਜਾਂ ਬਲਵਾਨ ਕਹਿ ਲਓ, ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਤੋਖ ਫੁਲਦਾ ਫਲਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਿਧੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖੇ। ਉਂਜ

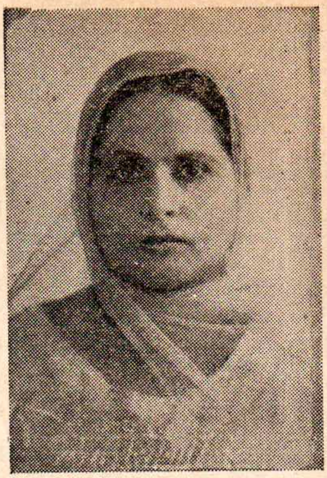

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰਖੇ।

ਘਰ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਥੁੜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਠੀਆਂ, ਬੰਗਲੇ, ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਮੋਕਲੀਆਂ, ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਾਲਿਆ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਤਾਰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਐਸਾ ਸਮਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੀ ਅਪਣੇ ਭਰਤਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਚਾਰ ਰੱਤੀਆਂ ਅਗਾਂਹ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਇਹ ਇਸ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਅਵਸਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਨੂੰਹ, ਅ-ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੜਕੀ, ਘਰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਛ ਨ ਲਵੇ-ਦਵੇ ਪਰ ਜੇ ਅਤਿ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਰੁਪੈਆ ਸ਼ਗਨ ਦਾ ਲੈ ਲਏ। ਸ਼ਗਨ ਦਾ ਇਕ ਰੁਪੈਆ ਅਗਲੇ ਘਰ 'ਦਾਜ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਫਲਾਂ ਦੇ ਟੋਕਰੇ, ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਘਰ ਉਮਡ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਪਣੀ ਸੇਵਕਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸੀ। ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਖਾਈ। ਬੇਪਰਵਾਹ ਬਾਪ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਓਦੋਂ ਖਲੋਣਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਦੇ ਭੋਗ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕਠ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਖਲੋ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ?—''ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਸੇਠ ਜੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਉਂ ਵੱਖ ਖਲੋਵਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਖਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਬੇ-ਲਿਹਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੇਵਕ ਕਿਵੇਂ ਅਪਣੀ ਧਨ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਭੁਲਦੇ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਕਿਵੇਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਅਰਧਾਂਗਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ!

ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੋਹੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਖਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਥਿੜਕਦਿਆਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੇਠ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਧੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਲਗਾਤਾਰ ੧੧ ਵਰ੍ਹੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੇਠ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸੂਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਸਿੱਧੀ ਰਖੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਸਤ ਨਗਰ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਓਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅਕੇਵਾਂ ਥਕੇਵਾਂ ਨਾ ਵਿਆਪਦਾ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਮਰੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਵਸਤਾਂ ਅਪਣੇ ਹਥੀਂ ਝਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਰੰਗਾਂ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਦੇ ਢੇਏ ਰੁਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਠੀ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ, ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਪੁਸ਼ਪ ਹਾਰ ਗਲੇ ਪਹਿਨਾ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ, ਰਸੋਈ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਨਿਰੰਤਰ ਚੈੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਨੂੰਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਵਾਂ ਤੇ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਿਹਾਰ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲ ਹਲੀਮੀ ਭਰੀ ਪਹੁੰਚ। ਅਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਆ ਲਾਣਾ, ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਹਿਸੇ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਹਰੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਣੇ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ, ਸਿਖੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਰਵੋਪਰ ਰਿਹਾ। ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਵਾਲੀ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਜੋੜੀ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪਤਨੀਆਂ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਚਾਰ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰਖ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਪਣੇ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਪਿਆਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬਾਵੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ, ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹਿਆ। ਸੇਠ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਛ ਨੂੰਹਾਂ ਅਰੋੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ।

ਪੁੱਤਰੀ ਬਾਵੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ: ਮਕਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪਰਨਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਤਰੀ ਘਰ ਵਿਚ ਪਰਨਾਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਲਈ ਕੁਛ ਨ ਕੁਛ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਜ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਅਧੂਰੀ ਸੱਧਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਹੋਏ। ਵਧਾਈਆਂ-ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਕੇ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰਹਾਂ ਘਰ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਖਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਅਮੋੜ ਸੱਧਰ ਸੀ ਕਿ ਅਪਣੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਲਾਲ ਖੇਡਦੇ ਵੇਖਕੇ ਜਾਣ। ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸਿਖ ਸਾਧ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੇ: ਆਖੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣੀ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ ਉਸਦੇ ਘਰ ਕਾਹਦੀ ਥੁੜ ਹੈ!

ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਨਾ ਉਹਨਾਂ, ਪਿਛਲੇ ੪੯ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਿਤਾਇਆ। ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਸਾਥੀ, ਸੁਘੜ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਉਤਮ ਮਾਤਾ ਸਨ। ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਤੁਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਰਚਾਣਗੇ ਪਰ ਸਾਥ ਦੀ ਇਕੱਲ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਨੂੰਹਾਂ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤਰ, ਸਪੁੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦਾਮਾਦ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਉਹ ਖ਼ਲਾਅ ਪੂਰੀ ਕਰਨਗੇ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਗਈ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਚਾਵਲਾ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਯੁਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸੇਠਣੀ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਕਿਰਣਾਂ ਘਰ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਅਵਿਲੋਕਨ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸੇਠਣੀ ਚਾਵਲਾ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਗੁਲਦਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਖੜ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਮਨ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਬਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਏਨੀ ਭਾਗਸ਼ਾਲਨੀ ਇਸਤਰੀ ਸਨ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕਦਮ ਵਧਾਂਦੇ ਗਏ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੌਣਕ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵਧੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ੬੦ ਸਾਲ ੪ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਸਾਥੋਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਅਛੋਵਲੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਏ। ਉਹ ਤਾਂ ਇੰਜ ਤੁਰ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਿਤਰ ਪਿਆਰੇ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਆਸਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਇਕਦਮ ਕੁਮਲਾ ਗਈਆਂ। ਅਜ ਸਵਰਗਵਾਸ ਦੋ ਨੂੰ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋਵੀਏ। ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੰਧ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਘਰ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਉਦਾਸ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਧਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਬਤੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਨੂੰ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਪਰੰਪਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਸਨੇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਇਕ ਰਸ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਾਂਝ ਸੇਠ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਾਈ ਸੀ ਉਹ ਇਕ ਰਸ ਵਧਦੀ ਫੂਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਮੂਲ ਸੁਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਰਖੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਗੜੂੰਦ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਅਦਨੇ ਤੋਂ ਅਦਨੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਵੀ ਆਦਰ ਯੋਗ ਸਮਝ ਸਿਰ ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ। ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੇ ਇਸ ਪੁੰਜ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਪਰੋਖਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਖਾਨਦਾਨੀ ਮਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਦਿਆਂ ਹਰ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

ਕੋਈ ਵਿਰਲੀ ਰੂਹ ਹੀ ਐਸੀ ਭਾਗਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਹਾਨ ਸੁੰਨਾ ਸੁੰਨਾ ਲਗਣ ਲਗ ਪਵੇ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਨੂੰ ਸੇਠ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ

ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੂੰ ਸੀ
ਏਕੇ ਤੋਂ ਸਾਤਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ
ਤਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਸਿਫ਼ਰ ਤੋਂ ਆਠਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖਦੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਪੁੱਤ ਮੇਰੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਖਵਾਵਣਾ ਜੇ।
ਡਰ ਰਖਣਾ ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਜੀ ਦਾ
ਜੱਸ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਗਾਵਣਾ ਜੇ।

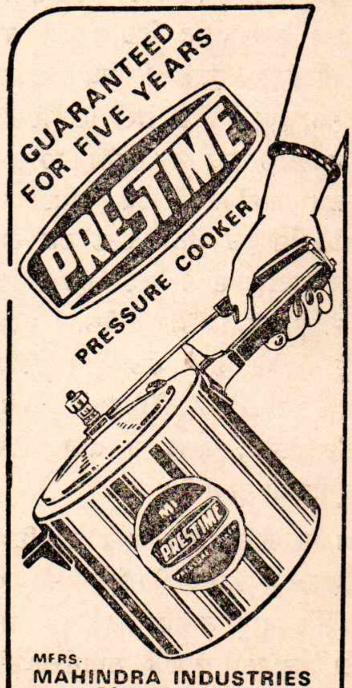

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਚੋਂ
ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਕ ਮੌਕਾ ਅਜਿਹਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਇਹ ਕਮਰਾ ਬੜੇ ਬਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਰਕਬਾ ੧੮ × ੧੦ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਚਾਰਪਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਸਫੈਦ ਬਿਸਤਰ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਜ਼ਾਈ ਪਲੱਛ ਦੀ ਕੱਕਾ ਕੋਲਾ ਰੰਗੀ। ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲ ਪਰਦਿਆਂ ਪਿਛੇ ਇਕ ਕੂਲਰ। ਪੁਆਂਦੀ ੧ × ੩ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ। ਦੂਜੀ ਦੀਵਾਰ ਤੇ ਟੰਗਣੀ ਜਿਸਤੇ ਇਕ ਅਚਕਨ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਆਂਦੀ ਵੱਲ ਹੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਫਲੱਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਦਰ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੂਹਾ ਬੈਠਣ-ਕਮਰੇ ਵਲ ਹੈ। ਫ਼ਰਸ਼ ਤੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਗ਼ਲੀਚਾ। ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰ ਸਟੋਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਿਜੀ ਸੇਵਕ ਲੁੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਪੁਆਂਦੀ ਵੱਲੋ ਇਕ ਵਧੀਆ ਛੋਟੀ ਤਿਪਾਈ, ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਰ ਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਪੜੇ ਨਾਲ ਢਕੀ ਇਕ ਨਿਕੜੋ ਤਿਪਾਈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਥੁੱਕ ਆਦਿ ਸੁਟਣ ਲਈ ਸਟੀਲ ਗੜਵੀ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਰਗੇ ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਇਕ ਪਲਾਸਟਕ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼, ਕਾਜੂ, ਨਿਉਜ਼ੇ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ, ਪਿਸਤਾ ਅਤੇ ਬਾਦਾਮ। ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਇਕ ਨਿਕੋਚ ਜਿਹੇ ਗਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਫੁਲ। ਮੰਜੇ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਪੜੇ ਨਾਲ ਢਕੀ ਕੁਰਸੀ। ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਚਰਨਾਂ ਹੇਠ ਰਖਣ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਸਵਾ ਫੁਟ ਚੁੜਾਈ ਤੇ ਢਾਈ ਫੁਟ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਪੜੇ ਦਾ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ। ਦੋ ਸਲੀਪਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ। ਪੌੜੀਆਂ ਹੇਠ ਇਕ ਤਿਪਾਈ-ਨੁਮਾ ਡੈਸਕ ਜਿਸ ਉਤੇ ਲਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਿਛਾਈ। ਉਪਰ ਮਾਲਾ, ਗੁਟਕਾ, ਨੋਟ-ਸਲਿੱਪਾਂ, ਐਨਕ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂੰ-ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਡੱਬੀ।

ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਮਰੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਪਟੂਡੇਟ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਿਰਾਜਣਾ ਜਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਠੀ ਦੇ ਇਸੇ ਲਹਿੰਦੇ-ਦਖਣੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੂਸਾ ਰਡ ਵਿਖੇ

ਮੈਂ ੧੦ ਵਜੇ ਕੋਠੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਲੰਗਰ ਵਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਇਹਦੀ ਸੱਸ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ, ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਲੰਗਰਪਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਲ ਬੈਠੀ ੧੧/੧੦ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗੀ, ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਚੀਰ-ਚਿਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਟੇਕ ਲਈ : ਮੈਂ ਰਸਤੇ ਕਰਦੀ ਸਾਫ ਰਾਮ ਘਰ ਆਵਣਗੇ ਮੇਰੇ।

੫-੭ ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਵੀ ਉਡੀਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪਏ।

ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੈਠਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਹਾਂ : ਸਾਫ ਸ਼ਫ਼ਾਫ਼—ਫਰਸ਼ ਤੇ ਕਾਲੀਨ ਬਦਾਮੀ ਰੰਗ ਦਾ ਫੁਲਦਾਰ ਬਿਸਤਰਾ ਸ਼ੇਰ-ਮੂਰਤੀ ਛਪੇ ਬਸਤਰ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਹਾਣੇ ਦੇ ਪਾਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਪੜੇ ਨਾਲ ਢਕੀ ਤਿਪਾਈ ਉਤੇ ਸਟੀਲ ਗੜਵੀ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁਲ ਤਾਜ਼ੇ ਤਾਜ਼ੇ। ਮੰਜੇ ਦੀਆਂ ਹੀਆਂ ਹੇਠ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਿਛਾਈ ਉਤੇ ਦੋ ਜੋੜੇ ਸਲੀਪਰ—ਇਕ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਫ਼ਰਦਾਰ, ਦੂਜਾ ਐਸਾ ਹੀ ਪਰ ਕੋਕਾ-ਕੋਲਾ ਰੰਗ ਦਾ। ਸਲੀਪਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ੩ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁਲ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ੩ ਸੋਫੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਬਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ। ਬਤੀਆਂ ਜਲਦੀਆਂ ਪੱਖੇ ਧੀਮੇ ਧੀਮੇ ਚਲਦੇ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਸੁਗੰਧੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਉਂਡੇਲ ਛਡੀਆਂ ਹਨ।

ਪ: ਸ: ਕਵੀ ਲਿਖਤ, ਵਰਿਆਮ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਰੁਬਾਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸ਼ਾਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੰਕੋਕ ਬਿਤਾਇਆ।
ਨਰੇਸ਼ ਹੋ ਨਿਰਮਾਨਤਾ ਰਖਕੇ ਸੇਵਕ ਬਣ ਦਿਖਲਾਇਆ।
ਮਿਲੇ ਸੁਗੰਧੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀ ਆਪ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ :
ਸੇਵਾ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾਕੇ ਜੀਵਨ ਪੰਧ ਮੁਕਾਇਆ।

—ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ "ਪ੍ਰੀਤ"

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਸਮੇਂ ਅਭੁਲ ਯਾਦ

—ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ ੧੫-੪-੧੯੨੫ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ੧੩-੪-੧੯੩੯ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਇਕ ਗੁਰ ਸ਼ਿਖ ਘਰਾਂਣੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਘਰ ਆਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਵਾਂਗ ਲਗੀ।

ਸੰਨ ੧੯੪੭ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਾਰਤ ਆਏ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਓਨਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਦੇਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਰਨੀ, ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਰੂਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਚਨ ਕਰਨਾ, ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਤਨਾਂ ਛੋਟਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਓਦੋਂ ਹੋਲੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀੜੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣਾ, ਮੈਂਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀ ਏਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁਲਿਆ ਨਾ ਸਮਾਣਾ। ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ। ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੪੯ ਆ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਆਸ ਨਾਂ ਬਝੀ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਕ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸੋਧ ਰਖੋ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾਂ ਹੋਵੋ, ਬੱਚੇ ਜਰੂਰ ਹੋਣਗੇ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਘਰ ਭੀ ਸਿਖਿਆ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਨਸਾਫ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਭੀ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ, ਕਿ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਾਤਾ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਜੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਂਦੇ। ਜੋ ਸੜਕਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਓਦੋਂ ਏਹ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਓਦੋਂ ਕਚੇ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਘੱਟਾ ਮਿੱਟੀ ਬਹੁਤ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਨਿਚਰ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ, ਅਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ। ਜੋ ਸੇਵਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ।

ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਨਾਲ ਬਖਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ੩੦-੧੦-੧੯੫੦ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਲਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦੋਂ ਬੰਕੋਕ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਸਫਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਪ ਕਰਦੀ। ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਸਾਫ ਕਰਨੇ, ਫਰਸ਼ ਧੋਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਝਾੜਕੇ ਬਿਛਾਉਣੇ ਆਦਿ ਸਭ ਸੇਵਾ ਅਪਣੀ ਹਥੀਂ ਕਰਦੀ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸਫਾਈ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਤੜਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਕਰਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ । ਵਾਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੇ ਕਦੇ ਅਗੇ ਲਗੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਦ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਕਿ ਭਾਈ ਸਫਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਅਜੇ ਮੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ?

ਮਾਸਟਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਈ ਹੈ । ਓਹਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਜਲੇਬਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਕੀਤਾ। ਇਓਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇ ਇਕ ਦਾਦਾ ਅਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦੋਂ ਬੰਕੋਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਇਲਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹੈ । ਫੇਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੋਏ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਡਨਲਪ ਦੇ ਗੁਦੇਲਿਆਂ ਤੇ ਛਾਲਾਂ ਮਰਵਾਉਣੀ-ਆਂ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਲਟੀ ਔਣ ਦੀ ਕਸਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਜਾਂ ਦੁਧ ਪੀਣਾ ਉਲਟੀ ਕਰ ਦੇਣੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੌਡੀ ਠੀਕ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ । ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ । ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਣ ਲਿਆਈ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਸਣ ਤੇ ਆ ਗਿਆ । ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੇਠ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਬਾ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਓਨਾਂ ਤੇ ਥੁਕ ਦਿਤਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੰਨ ਫੜਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਮਾਫੀ ਮੰਗ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਇਹ ਸਿਆਮੀ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ, ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੀ ਫਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨ ਫੜ ਲਏ ਅਤੇ ਖੂਬ ਪੁਟੇ । ਮੈਂ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ । ਮੈਂ ਸਿਆਮੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗ [illegible]

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਲਟੀ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਕੰਨ ੨-੩ ਮਹੀਨੇ ਲਾਲ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਉਹ ਭੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ । ਇਹ ਕੌਤਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਬੰਕੋਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਵਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਪੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਠਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ, ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ ? ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਏਨਾਂ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ, ਓਹ ਭੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਛਡ ਗਏ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਕੁ ਇਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਏਨਾਂ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ । ਪਰ ਏਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਵਰਤਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਿਸਤਰੇ ਵਛਾਉਣ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਕਰਦੀ ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੰਜੇ-ਬਿਸਤਰੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਣਾਂ, ਅਪਣੀ ਹਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਵਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮਨ ਧਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਜਾਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ? ਜੋ ਪਿਆਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ ?

ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਮੱਕੀ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਪਿਤਾ ਜੀ (ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਭੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਤਿਆਦ......ਕਿਨਾ ਕਿਨਾ ਚਿਰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡੁਬਿਆਂ ਰਹਿਣਾ । ਫੇਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਗਏ ।

ਜਦ ਮੈਂ ਸੰਨ ੧੯੬੪ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਲਾਂਜ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ । ਮੈਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦਸਿਆ ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਿਲਣ ਆਏ ਨੇ । ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ । ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਪੁਤ੍ਰ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ । ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਜਰੂਰ ਠਹਿਰਨਾ । ਭਾਂਵੇ ੨-੪ ਦਿਨ ਹੀ ਠਹਿਰੋ । ਸਤਿਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ, ਲੰਡਨ ਜਾਕੇ ਮੈਂ ਬੰਕੋਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ । ਮਹਿੰਦਰ [illegible] ਪਾਤਸ਼ਾਹ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਅਗੋਂ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ ਠੀਕ ਹੈ, ਜਰੂਰ ਦੇਸ਼ ਹੋਕੇ ਆਵੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਬੇੜੀ ਨਾਲ ਲਗਕੇ ਲੋਹਾ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਭੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਹੁਣ ਭੀ ਦੁਖ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਪਰ ਓਦੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਵੰਡਦੀ ਸੀ, ਤਿਵੇਂ ਅਜ ਉਸਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਸ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਂਞ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਰਜ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਸਮਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਦੁਖ ਦਾ ਇਜਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜਫੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਅਉਗਣ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਅਗੋਂ ਹੋਣ ਹੀ ਨਾਂ, ਮੇਰੀ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਖੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਅਉਗਣ ਬਖਸ਼ੋ ਅਗੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕੋਈ ਅਉਗਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਓਹੀ ਗਲ ਨਿਕਲੇ, ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗੇ।

ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੇ ਕੀ ਉਪਕਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਂ ਫਿਰ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੰਗਿਜਿੰਕਟਨ ਵਿਚ ੩੧-੮-੮੫ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਰਾਤ ਦੇ ੧੦ ਵਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਇਕਦਮ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਇਨਾਂ ਦੀ ਉਮ੍ਰ ੬੦ ਸਾਲ ਤੇ ੪ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀ।

×

ਗ਼ਜ਼ਲ

—ਮਹਿੰਦਰ ਭੱਟੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਜ ਹੋ ਗਈ ਵੀਰਾਨ ਹੈ।
ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਡ ਗਈ ਮੁਸਕਾਨ ਹੈ।

ਵਾ ਵਰੋਲਾ ਬਣ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀਅਤ,
ਵਸ ਗਿਆ ਸਭ ਥਾਈਂ ਅੱਜ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੈ।

ਰੱਤ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹੈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਚੋ ਰਹੀ,
ਇਸ ਕਦਰ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਭਗਵਾਨ ਹੈ?

''ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ'' ''ਕੁੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮ'' ਹੋ ਗਏ,
ਪਾ ਮਖੌਟੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈਵਾਨ ਹੈ।

ਮੌਤ ਥਾਂ ਥਾਂ ਨਚਦੀ—ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦੀ,
ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਇਨਸਾਨ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਰੱਬਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਆਣਕੇ,
ਬਣ ਗਿਐ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਹੈ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ

ਸੰਤ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ ਬੈਂਕੋਕ

ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿਦਕ, ਪਿਆਰ, ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਤਿਲਫੁਲ ਸਾਡੀ ਵੀ ਝੋਲੀ ਪਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕੀਏ ।

ਸੇਠ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ—ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜ ਅਸੀਂ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਏਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਵਾਹਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸੇਠ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ ਜਾ ਬਣੇ । ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ । ਸੇਠਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਠਾਠ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਭਰਪੂਰ ਨਿਭਾਂਦਿਆਂ ਮਨ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੂਹੜੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰਖਦਿਆਂ ਆਮ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ।

ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਅੱਜ ਇਹ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਭ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਆਰੰਭ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ।

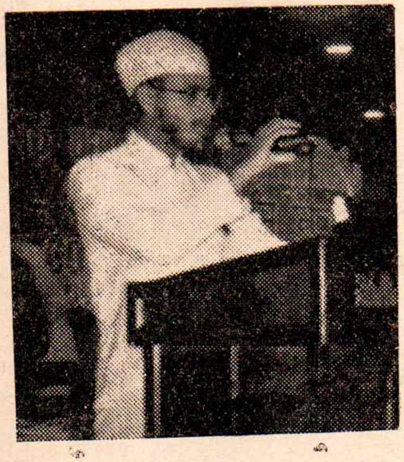

ਸੇਠ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੋਰੋਵਾੜਾ—ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਣੇਵਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਚਪਣ ਤੋਂ ਹੀ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ । ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਛਡਣੀ,

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

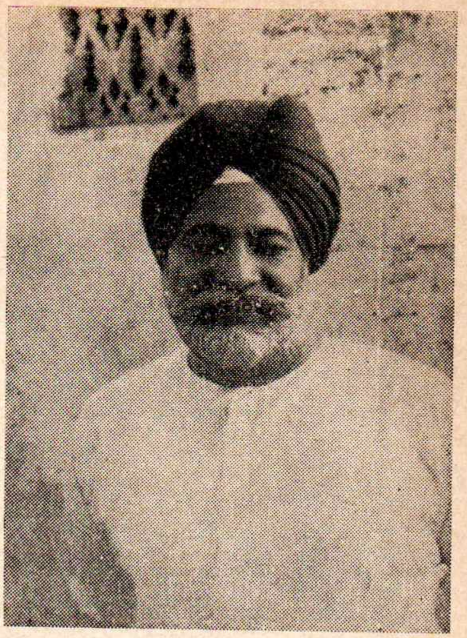

ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ—ਸੇਠਣੀ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰੋਂ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਉਤਸਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਤਿੰਨ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨੁਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਤਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੀ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ ਜਾਣਾ ਵੀ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਏਨੇ ਸੁਭਾਗੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਜਵੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ।

ਸ.ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ.—ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਇਕ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ੨੫ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਪਰਕ ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਮਾਂ ਪੁਤਰ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਤੇ ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ (ਕੁੜਮਾਚਾਰੀ) ਬਣ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸੰਬੰਧ ਬੜੀ ਸਦਭਾਵਨਾ, ਉਦਾਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਭਨਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਣਥਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਣੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆਂ ਬੇਵਿਤੇ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਵੱਲ ਨੇੜਿਓਂ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਚਾਕਰੀ ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ ਸਾਰੁ ਐਥੈ ਮਿਲਨਿ ਵਡਿਆਈਆ ਦਰਗਹ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥ ਇਹ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਤੁਕ ਢੁਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਛਾਵਾਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਕੀਤੀਆਂ : ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਸਮਾ ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਣਾ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਮਾਂ ! ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ

—ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ ਬੰਕੌਕ, ਥਾਈਲੈਂਡ—

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇਸ ਵਿਛੜੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਮਤਾ-ਮੂਰਤੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਤੋੜ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਪੂਜਯ ਮਾਂ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਭਾਗ ਭਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਂ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਹਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੜੇ ਅਰਸੇ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜੋਈਆਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਸੱਤ-ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਸਪੁੱਤਰੀ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਧਰਮ-ਪਤਨੀ ਸੀ, ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸੱਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਹੇਤ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੇਠਨੀ ਭੈਣ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਮਰਪਤ ਹੈ।

ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਾਂ ਨੂੰ :—

ਮਾਂ ! ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।
ਪਿਪਲੋਂ ਸੰਘਣੀ-ਬੋਹੜੋਂ ਘਣੀ,
ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਉਠ ਗਈ ਮਾਂ—ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।
ਲੈਅ ਲੋਰੀ ਦੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਗੂੰਜੇ,
ਅਨਹਦ ਰਸ ਸਰੂਰ ਨੀ ਮਾਂ ! ਮਿੱਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਸੀ ਮਾਂ।
ਸਭੇ ਤੀਰਥ ਸਨ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇਰਾ।
ਦੁਖ ਹਰਦੇ ਸਨ ਪਰਸਨ ਤੇਰਾ।
ਗੋਦ ਤੇਰੀ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਨਿੱਘਾ ਇਕ ਇਲਾਹੀ ਝੂਟਾ ਸੀ ਮਾਂ।
ਅਰਸ਼ੋਂ ਪ੍ਰਗਟੀ ਤੂੰ ਸੈਂ ਮਾਂ।
ਕੁਦਰਤ ਬਖਸ਼ੀ ਤੂੰ ਸੈਂ ਮਾਂ।
ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਥਰੂ ਕੇਰਾਂ।
ਤੂੰ ਦੇਵੀ ਵਸਤ ਅਨੋਖੀ—ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ।

ਗੁਰੂ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇਰੀ।
ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇਰੀ।
ਜੀਵਨ ਸਾਰਾ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰਾ।
ਸੇਵ ਕਮਾਈ ਲੇਖੇ ਲਾਈ।
ਤੇਰਾ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ ਤਕਕੇ !
ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦੈ ਮਾਂ !
ਤੋਥੋਂ ਲੱਖ ਸਦਕੜੇ ਜਾਂ—ਮਾਂ ! ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।
ਬਖਸ਼ੀਸ਼-ਧਰਮ ਵਿਚ ਤਰਬੀਅਤ ਤੇਰੀ।
ਸੋਹਣ-ਬਲਦੇਵ ਵਿਚ ਸਖਸੀਅਤ ਤੇਰੀ।
ਸ਼ੇਰ-ਭੁਪਿੰਦਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇਰੀ।
ਤੂੰ ਸੈਂ ਮਾਨ ਮਤੀ-ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਾਂ।
ਭਰੇ-ਭਾਗ ਦੀ ਤੂੰ ਸੈਂ ਮਾਲਕ-ਪਤੀਬਰਤਾ ਸਤ ਮੇਰੀ ਮਾਂ।

ਗੁਰਦੀਪ ਵਿਚ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇਰਾ।
ਸੰਤੋਖ ਵਿਚ ਸਰੂਪ ਹੈ ਤੇਰਾ।
ਅਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੂਪ ਸੀ ਤੇਰਾ।
ਹਸੂੰ-ਹਸੂੰ ਮੁਖੜਾ ਤੇਰਾ।
ਰਹਿ ਰਹਿ ਆਵੇ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਅੱਜ—
ਕਿਦਾਂ ਭੁਲ ਜਾਂ—ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਅੱਖ ਵਿਚ ਰੋੜਾ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਫੋੜਾ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਡੱਸੇ ਭੁਜੰਗ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਟੁਟ ਦੇ ਅੰਗ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅੱਗ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਸੁੰਨਾਂ ਜਗ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸੇਜ।
ਮਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਖੰਡਿਉਂ ਤੇਜ।
ਕੋਈ ਕੀਹ ਜਾਣੇ ਕੀਹ ਹੋ ਜਾਂਦੈ।
ਖੁਸ ਜਾਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਐ ਮਾਂ !
ਸ਼ੱਕਰ-ਖੰਡ-ਨਵਾਤਗੁੜ-ਮਾਖਿਉਂ-ਮਾਝਾ ਦੁਧ।
ਸੱਭੇ ਵਸਤੂ ਮਿਠੀਆਂ—ਰੱਬ ਨਾ ਪੁੱਜਨ ਤੁਧ।
ਰੱਬ ਦਾ ਤੂੰ ਰੂਪ ਸੈਂ ਮਾਂ
ਹੁਣ ਜਦ ਲਵਾਂਗਾ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ।
ਤੂੰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇਂਗੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ।
ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਮੂਰਤ—ਤੇਰੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।
ਹੁਣ ਸਿਰ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਨਾ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

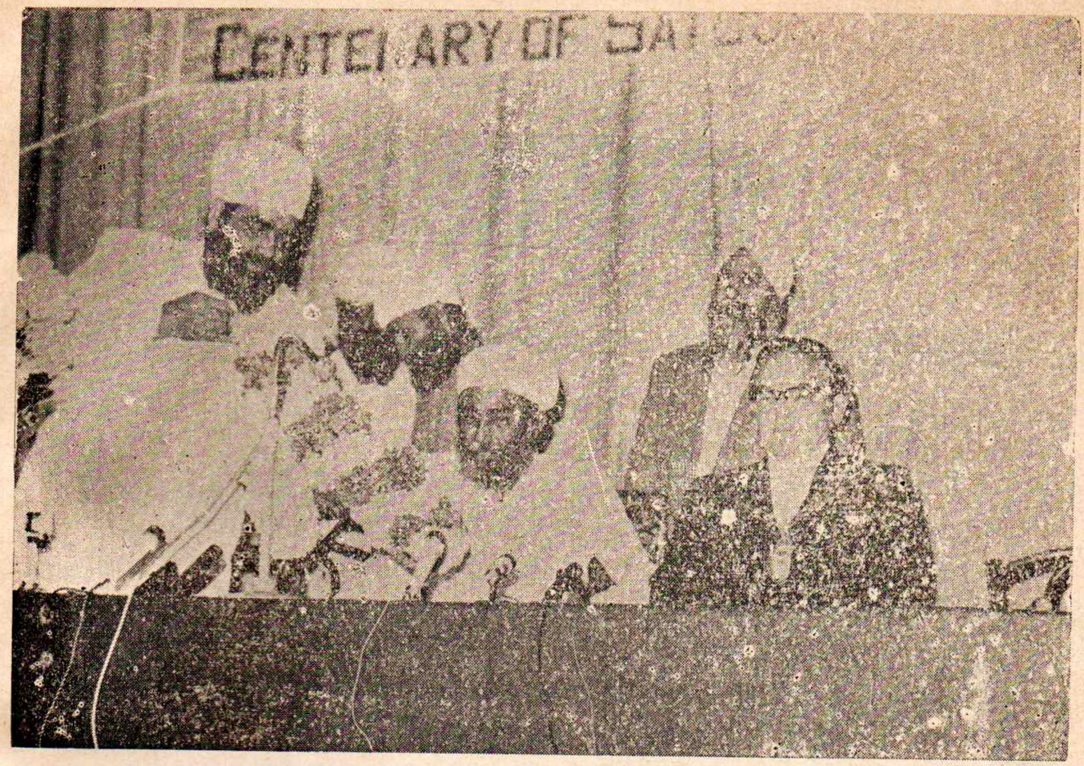

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੇਠ ਜੀ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਅਗੇ ਰਹੇ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਵਣ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਭਿਨੰਦਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਵਲਾ

—ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ—

ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤੱਕੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਚ ਕੋਟੀ ਨਾਮ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ।
ਬੀਜਿਆ ਸੀ ਸੇਵਾ ਬੀਜ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਨਾਲ ਬਣੀ ਜੋ ਮਿਸਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ।
ਮਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਐਸਾ, ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਦਾ ਸਵੀਕਾਰਦੇ।
ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹਾਰੀ ਕਦੀ ਹੁਕਮ ਭਾਂਵੇ ਔਖਾ ਹੋਵੇ ਸਦਾ ਆਪ ਸਤ ਬਚਨ ਮੁਖ ਚੋਂ ਉਚਾਰਦੇ।
ਦਰ ਤੇ ਜੋ ਆਂਵਦੇ ਅਤਿੱਥੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਤ ਤਕ ਸੇਵਾ ਕਹਿਣ ਸਭ ਧੰਨ ਇਸ ਨਾਰ ਦੇ।
ਰਹਿਮ ਵਾਲੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦਿਲਾਵਰ ਦਰਦ ਮੰਦ ਦੁਖਿਆਰ ਦੇ।
ਕੌਮ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸਦਾ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੀਬ ਤਾਈਂ ਨਾ ਕਦੀ ਦੁਰਕਾਰਦੇ।
ਰਈਸ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਰਮਣੀਕ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਸਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਰਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ।
ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜਸ ਕਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਜੀਵਨ ਸਵਾਰ ਦੇ।
ਚਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰ-ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਸੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦੇ।
ਵਚਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਦਾ ਆਪ ਮੁਖ ਰਖੇ ਨਫ਼ਾ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪ ਕਦੀ ਨਾ ਚਿਤਾਰਦੇ।
ਲਾਲਚ "ਪ੍ਰੀਤ" ਇਹੋ ਮਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਸੀ ਬਣੇ ਰਹੀਏ ਭੌਰੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧ੳ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

RAJPAL

The Leading Name in Construction Machinery

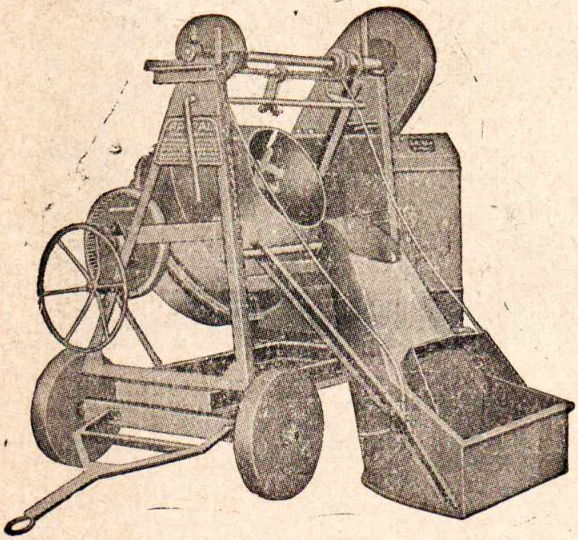

CONCRETE MIXER 10/7 CFT

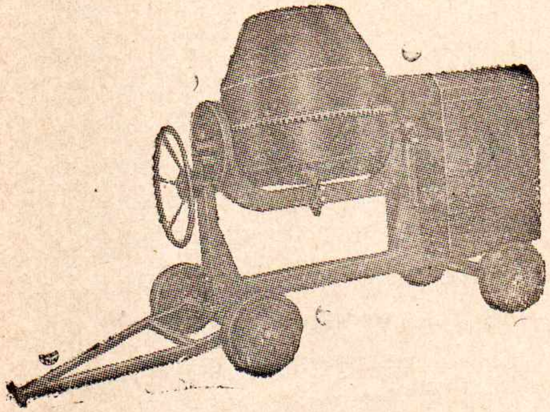

CONCETE MIXER 7/5

Manufacturers of

- **Concrete Mixers of all Sizes**
- **Pan Mixers**
- **Vibrators of all Types**
- **Tower Hoists**
- **Hydraulic Press**
- **Spare Parts of all Makes Concrete Mixers**

Phones : Office : 529033
Factory : 501973
Resi. : 536093

BALWANT SINGH & SONS

Offce : 4E/11 JHANDEWALA EXTN.
NEW DELHI-110055

Factory : A 2/3, MAYA PURI, PHASE II
Opp. C-70 NEW DELHI-110064

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

WITH

BEST

COMPLIMENTS

FROM

ਵਧੀਆ, ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਬਿਸਕੁਟ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਅੰਬਰ ਫੂਡਜ਼

ਹੈਦਰਾਬਾਦ

AMBER FOODS

Amber pet HYDERABAD

(A.P.)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ

—ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ 'ਬਾਠ'—

ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਿੜੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਮਹਿਕ ਖਿੰਡਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਾਦਗੀ ਦੀ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਸਿਖਿਆ ਪਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਪਲ ਪੋਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜੁਆਨ ਹੋ ਕੇ, ਗ੍ਰਿਹਸਤ-ਧਰਮ ਦੀ ਰੀਤ ਨਿਭਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਸਮਝ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਬਣ ਸੇਵ ਕਮਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਲੀਨ ਰਹਿਣਾ, ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਸੀ ਬਣਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਹਦਾ।
ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲੇ ਦਿਲ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲੇ, ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਉਹਦਾ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਜਦੀ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ, ਵਾਂਗ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਉਹਦੀ।
ਭੋਜਨ ਕਰ ਤਿਆਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ, ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਤੇ ਸੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਉਹਦੀ।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰ ਵੇਖੀ, ਹੋਈ ਜੱਗ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਤ ਉਹਦੀ।
ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੇਠਣੀ ਦੀ, ਰਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜਗਜੀਤ ਉਹਦੀ।
ਕਦੇ ਅੱਕਦੀ ਥੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ, ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸੀ ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਉਹਦਾ।
ਵਾਰੇ ਜਾਂਦੀ ਸੱਦਕੜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ, ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਉਹਦਾ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਖਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸੰਤਾਨ ਸੋਹਣੀ।
ਵਿਚ ਭਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਸੋਭਦੀ ਸੀ, ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਸੋਹਣੀ।
ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ ਉਹ ਫੱਬਦੀ ਰੱਬਦੀ ਸੀ, ਪਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸ਼ਾਨ ਸੋਹਣੀ।
ਹਉਮੈ ਨਾਲ ਸੀ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਉਹਦਾ, ਗੁਣਵਾਨ ਸੀ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਸੋਹਣੀ।
ਦੀਨਾਂ, ਦੁਖੀਆਂ, ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਹੈਸੀ ਨਿੱਤ ਦਾ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਉਹਦਾ।
ਘਰ ਆਏ ਸਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਨਹੀਂ, ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ।

ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਜਾਤਾ, ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਰਹੀ।
ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ, ਤਾਈਉਂ ਸੁਖ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਮਾਣਦੀ ਰਹੀ।
ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸੰਤਾਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਛਾਣਦੀ ਰਹੀ।
ਜੀਵਨ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤੂ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖਾਕ ਨੂੰ ਛਾਣਦੀ ਰਹੀ।
ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਰਾਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨੇ ਦਾ, ਬਣਿਆ ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਉਹਦਾ।
ਪਾ ਕੇ ਪੂਰਨੇ ਜਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵੱਸੀ, ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਉਹਦਾ।

ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਰ ਪੂਰੀ, 'ਕੱਤੀ 'ਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਈ ਉਹ।
ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭਿਆ, ਓੜਕ ਨਿਭੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪੁਕਾਰ ਗਈ ਉਹ।
ਸਿਖੀ-ਭਾਵ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਰਹਿਣਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਰ ਗਈ ਉਹ।
ਜੀਵਤ ਸੇਵਿਆ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂਈ, ਹੋ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੈ ਅੰਤੀ-ਵਾਰ ਗਈ ਉਹ।
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸੀ ਨਾਹੀਂ, ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਵਾਂਗ ਵਿਹਾਰ ਉਹਦਾ।
'ਬਾਠ' ਸਿਫਤ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਸੇਠਣੀ ਦੀ, ਸੇਵਾ ਸਿਦਕ ਸੀ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਉਹਦਾ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

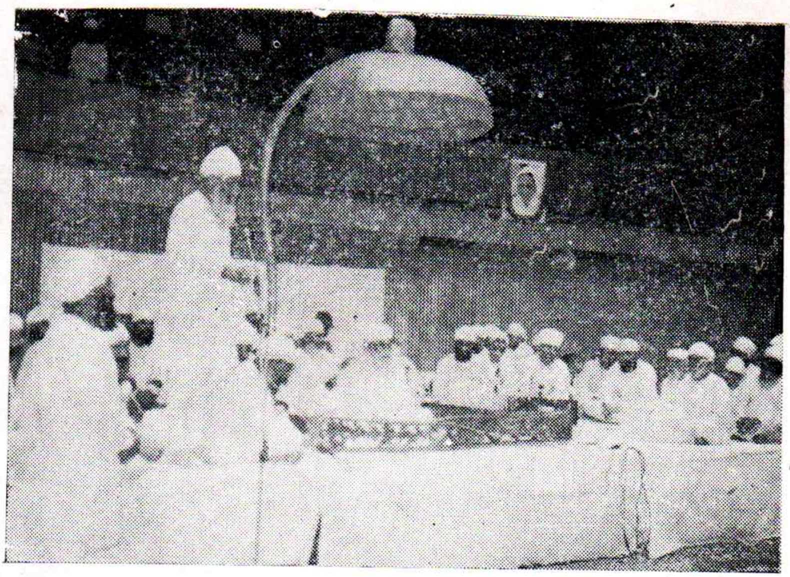

ਤਾਲਕਟੋਰਾ ਇਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ, ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਵਲਾ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮੇਂ ਸ: ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ. ਪੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

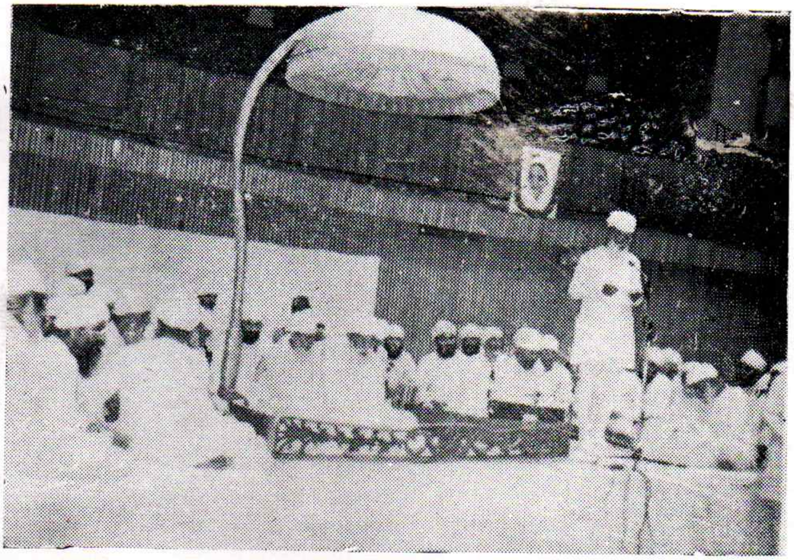

ਇਸੇ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

Registered No. NW/JL—253 MONTHLY WARIAM SEPTEMBER 1987
Registered with the registerar of News Papers for India No 26453/75

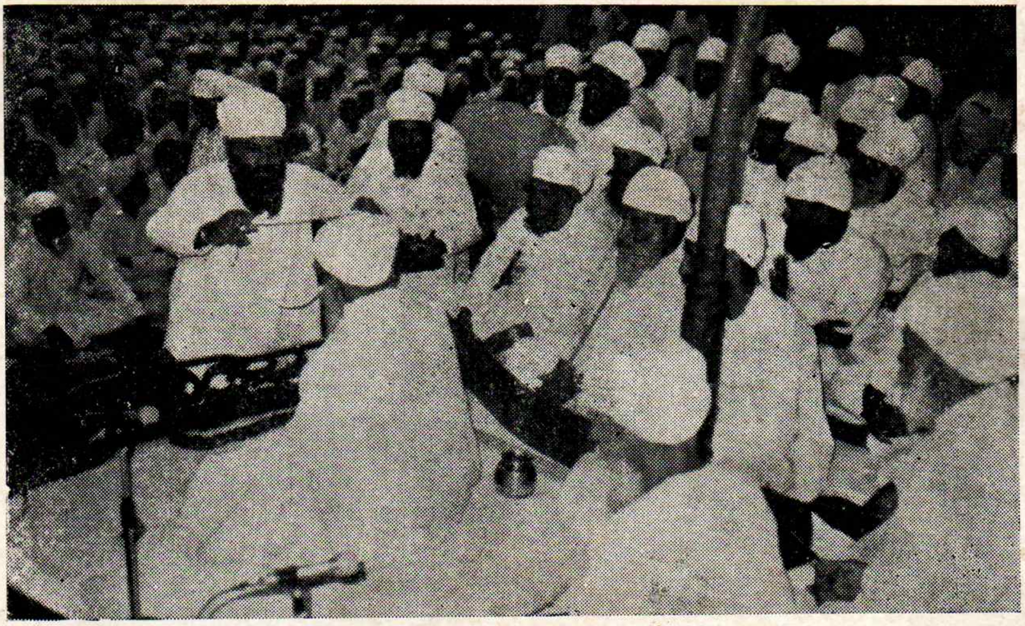

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਨਮਿਤ ਦਿਲੀ ਦੇ ਤਾਲਕਟੋਰਾ ਇੰਨਡੋਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ । ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸਪੁਤਰ ਸੇਠ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ (ਮਾਲਾ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ।

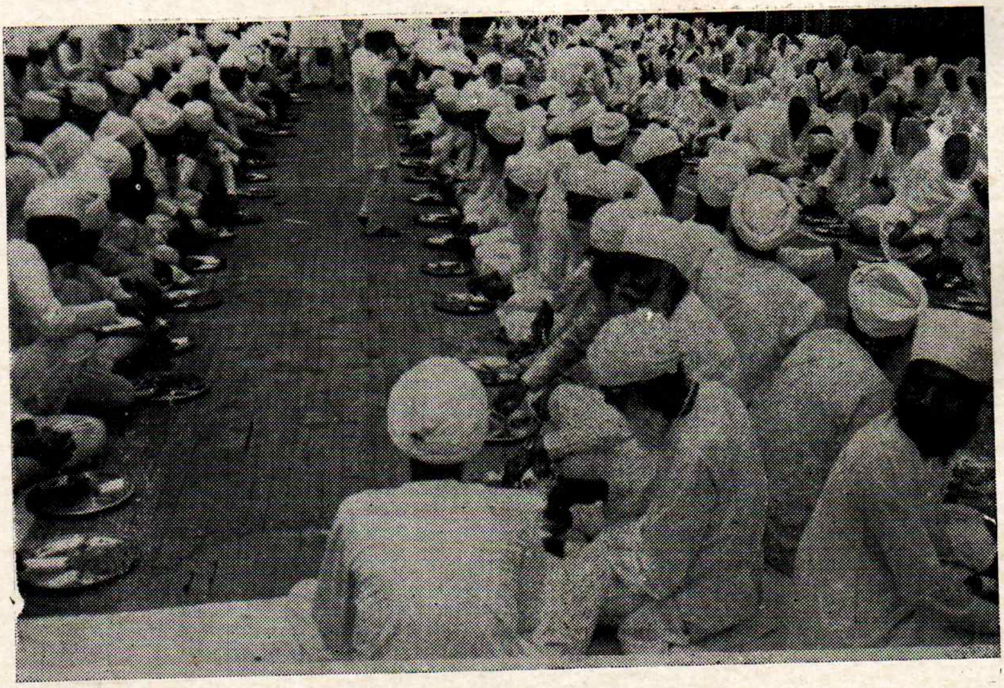

ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com